

Uusi jalostuksen tavoiteohjelma

MUDI

voimassa 2023-2027

Hyväksytty rotujärjestön yleiskokouksessa 09.04.2022
SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 14.09.2022

Sisällys

1. YHTEENVETO	2
2. RODUN TAUSTA	4
3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	6
4. RODUN NYKYTILANNE	6
4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja	7
4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	12
4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta, käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	12
4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	12
4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet	16
4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen	17
4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	18
4.3. Terveys ja lisääntyminen	18
4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	18
4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	21
4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt	26
4.3.4 Lisääntyminen	26
4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	27
4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	27
4.4. Ulkomuoto	27
5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	31
6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	34
6.1 Jalostuksen tavoitteet	34
6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille	36
6.3 Rotujärjestön toimenpiteet	36
6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	36
6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	38
7. LÄHTEET	40
8. LIITTEET	

1. YHTEENVETO

Rodun käyttötarkoitus

Paimenkoira. Erinomainen suojelu- ja seurakoira, vahti ja hälytyskoira, käytetään myös huumekoirana. Erinomainen agilitykoira, rakastettava kotikoira. Suhteellisen lyhyen karvapeitteensä ja erinomaisen sopeutuvaisuutensa ansiosta soveltuu ongelmitta sisäkoiraksi.
(Rotumääritelmä, hyväksytty FCI 22.11.2004)

Keskeisimmät jalostustavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

Luonne ja käyttäytyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Mudi tulee säilyttää monikäyttöisenä työkoirarotuna, joka on rohkea, eloisa, oppivainen, valpas, työntoinen ja sopeutuvainen. Mudi ei saa olla arka. Epävarma ja arka käytös tulee erottaa joillakin yksilöillä esiintyvistä lievästä pidättyvyydestä vieraita ihmisiä kohtaan.	Jalostuksessa tulisi suosia avoimia, sosiaalisia ja itsevarmoja koiria, sillä pienikin pidättyväisyys kuormittaa henkisesti koiraa. Ihmistä kohtaan aggressiiviset, salakavalat ja pelkopurijat sekä koirat, jotka ovat hermostuneita ja/tai ääniarkoja, on jätettävä jalostuksen ulkopuolelle. Myös liiallista pehmeyttä tulee varoa. Kahta koiraa, joilla on sama virhe luonteessaan, ei tule yhdistää. Suositellaan, että jalostukseen käytettävällä koiralla on tulos luonnetestistä tai MH-kokeesta.

Terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Rodun terveydentilan tulee säilyä lonkkadysplasian osalta vähintään nykyisellään. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni yksilö kuvattaisiin, käytetään sitä jalostukseen tai ei. D- ja E- lonkkaisten tulee pysyä edelleen hajatapauksina. Polvitutkimuksissa mudit on todettu pääosin terveiksi, mutta yksilöitä tulee edelleen tutkia , jotta patellaluksaatio ei yleisty rodussa. Silmäsairauksien esiintymistä tulee kartoittaa edelleen.	Molemmilla vanhemmilla oltava astutushetkellä virallinen lonkkakuvauslausunto, raja-arvo C. Suositellaan vain seuraavia yhdistelmiä: A-A, A-B, B-B, A-C. Molemmilla vanhemmilla oltava astutushetkellä virallinen voimassa oleva polvitutkimuslausunto. Suositellaan vain seuraavia yhdistelmiä: 0-0, 0-1. Molemmilla vanhemmilla oltava astutushetkellä virallinen silmäpeilauslausunto.

	Silmätutkimuksen suorittaminen on suositeltavaa myös niille koirille, joita ei aiota käyttää jalostukseen. Jalostuskoiria, joilla on löytynyt huomautettavaa silmistä (esimerkiksi distichiasis, PPM) tulisi käyttää jalostukseen terveysilmäisten koirien kanssa. Koiraa, jolla on diagnosoitu HC, PRA, RD tai muu sokeuttava silmätauti, ei saa käyttää jalostukseen.
--	---

Lisääntyminen	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Pääsääntöisesti astutus, tiineys, synnytys ja pentujen hoito sujuvat mudeilla helposti ja ilman avustamista. Mudeilla on hyvä sukupuolivietti, ja onnistunut astuminen myös johtaa lähes aina tiinehtymiseen. Näiden asioiden säilyminen ennallaan tulee varmistaa mahdollisuuksien mukaan.	Kykyä luonnolliseen lisääntymiseen ja voimakkaita emonvaistoja tulisi ylläpitää ja vahvistaa jalostuksessa. Koiralla, joka ensimmäisen pentueensa kohdalla on osoittanut puutteellisia emo-ominaisuuksia, ei tulisi teettää toista pentuetta, ellei kyseessä ole esimerkiksi keisarinleikkauksesta johtuva ohimenevä pentujen hylkiminen. Ulkomaisen uroksen tuontisperma on hyväksyttävä syy käyttää keinosiemennystä, mutta tällöinkin olisi toivottavaa, että sekä uroksella että nartulla olisi näyttöä kyvystä luonnolliseen astumiseen ennen keinosiemennystä.

Rakenteen ja anatomian terveys	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Mudi säilyy rakenteeltaan ja anatomialtaan liioittelemattomana paimenkoirana , jolla ei ole sairauksille tai lisääntymisongelmille altistavia ominaisuuksia tai piirteitä.	Suositaan jalostuksessa vain terverakenteisia yksilöitä. Kiinnitetään jalostusvalinnoissa enemmän huomiota kokonaisuuteen ja terveeseen rakenteeseen kuin yksityiskohtiin ja ulkomuotoseikkoihin.

Käyttöominaisuudet	
Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Säilyttää mudin paimennusvietti ja koulutettavuus paimenkoiraksi sekä monipuoliseksi harrastuskoiraksi. Arkuutta ja liiallista pehmeyttä tulee välttää.	Jalostuksessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että mudin paimennusvietti ja koulutettavuus paimenkoiraksi säilyvät. Kahta koiraa, joilla on sama virhe luonteessaan, ei tule yhdistää.

Jalostuspohja

Tavoitteet	PEVISA, jalostussuositukset, muut toimenpiteet
Rekisteröintimäärät säilyvät vähintäänkin ennallaan.	Kasvattajien on sitouduttava pitämään rodun jalostuspohja mahdollisimman laajana säilyttääkseen rodun terveenä ja elinvoimaisena.
Tuontikoiria tuodaan edelleen maahan ja uusia sukulinjoja etsitään aktiivisesti.	Mahdollisimman monia yksilöitä käytetään jalostukseen. Jalostukseen tulisi käyttää pentueista useampia sisaruksia yhden sijasta.
Jalostuspohja säilyy vähintään nykyisenlaisena tai mieluiten laajenee.	Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: ei vaadita PEVISA-tutkimuksia.

Pentueiden rekisteröintiin vaikuttavat ehdot

Molemmilla vanhemmilla oltava astutushetkellä virallinen lonkkakuvauslausunto, raja-arvo C.

Molemmilla vanhemmilla oltava astutushetkellä virallinen silmätutkimuslausunto.

Molemmilla vanhemmilla oltava astutushetkellä virallinen voimassa oleva polvitutkimuslausunto.

Merle - merle -väriyhdistelmät kielletään.

Töpö - töpö -yhdistelmät kielletään.

Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: Ei vaadita PEVISA-tutkimuksia

2. RODUN TAUSTA

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Alkuperältään mudi on keskieurooppalainen pystykorvainen paimenkoira, jonka varhaisista kehitysvaiheista ei ole dokumentoitua tietoa. Mudin tyyppisiä koiria oli Pannonian tasangoilla todennäköisesti jo silloin, kun unkarilaiset paimentolaisheimot asettuivat alueelle. Unkarilaiset kutsuivat paimenkoiriaan puliksi riippumatta siitä, oliko tyyppi pystykorvainen (mudi), terrierimäinen (pumi) vai nyöriturkkinen (puli).

Pannonian alueen alkuperäinen koirakanta sai myöhemmin vahvistusta ympäröivien maiden karjan mukana tulleista, eläinten kuljetuksessa käytetyistä koirista. Ranskan, Saksan ja Belgian alueelta tuotiin merinolampaita 1700-luvulla Unkariin ja niiden mukana tuli myös paimentavia koiria. Mudin tyyppisiä, hieman pitkärunkoisia, pystykorvaisia paimenkoiria elää edelleen Saksan, Ranskan ja Hollannin alueella. Etelä-Saksassa on edelleen työkäytössä hyvin vanha mudin tyyppinen, alkuperäinen paimenkoirakanta, joka tunnetaan nimellä Altdeutscher Schäferhund. Ensimmäiset merkinnät mudityyppisistä koirista löytyvät Unkarin kirjallisuudesta vuodelta 1773, jolloin mudi ensi kertaa nimettiin itsenäiseksi pulin muunnokseksi.

Vuonna 1936 kirjoitettiin ensimmäinen mudin rotumääritelmä. Samana vuonna Dr. Anghi Csaba julkaisi tutkimuksensa ”Unkarilaiset paimenkoirarodut ja niiden sukulaisrodut” (A magyar pásztorkutyák és a külföldi rokon fajták). Tutkimuksen mukaan mudityyppisiä pystykorvaisia paimenkoiria tavattiin koko entisen Suur-Unkarin alueella.

Nykyään samaa koiratyyppiä tavataan mm. Kroatiassa. Mudin läheinen sukulainen onkin kroatianpaimenkoira eli Hrvatski ovcar. Nämä naapurimaiden rodut perustuvat historiallisesti samaan

koirakantaan, joka ei ole ulkomuodollisesti eriytynyt ja jota voidaankin pitää todellisuudessa yhtenä rotuna.

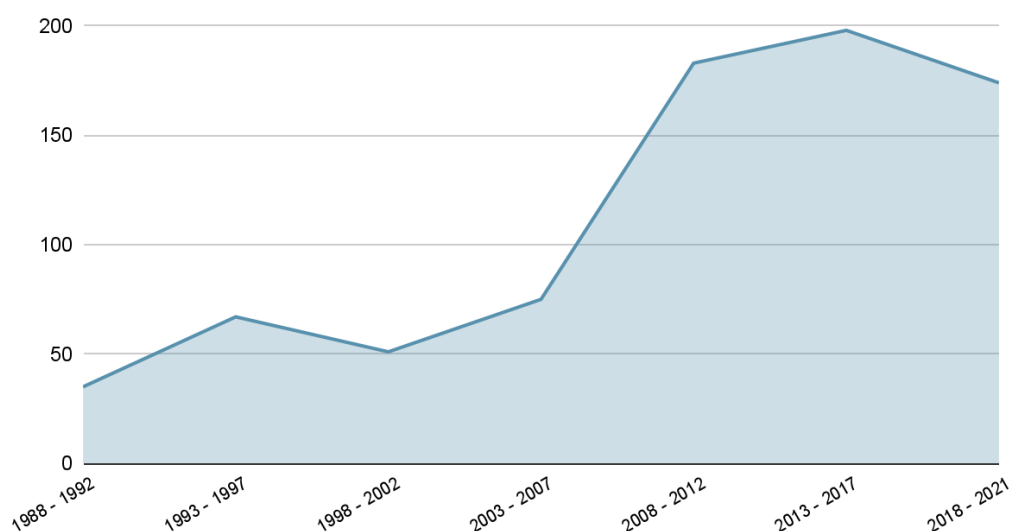
Toisen maailmansodan jälkeen kenneltoiminta Unkarissa oli hajanaista, ja sen elpymässä mudit rekisteröitiin samaan rekisteriin pumien kanssa. Vuonna 1963 Unkarin kennelliitto (MEOE) avasi mudille oman rekisterin ja jalostustyö alkoi rekisteriin otetuilla työkoirilla. Myös pumeiksi rekisteröityjä koiria siirrettiin mudirekisteriin. Vielä nykyäänkin pumipentueisiin saattaa syntyä mudityyppisiä koiria, jotka voidaan rotuun oton kautta rekisteröidä mudeiksi.

Mudi on ollut perinteisesti paimenten ja maalaisten monikäyttöinen työkoira. Mudi on ollut paitsi kaikenlaisen karjan paimenkoira, myös vahti ja rottakoira. Vaikka mudi ei olekaan metsästyskoira, on mudia käytetty ja käytetään edelleenkin villisianmetsästyksessä sekä noutavana lintukoirana. Työkoiraa on arvostettu sen käyttöominaisuuksien ja polveutumisen perusteella, mutta rekisteripapereille ei ole ollut käyttöä. Mudityyppisistä koirista suuri osa on edelleen Unkarissa virallisen rekisteröinnin ulkopuolella ja mudin rekisteri on avoin. Rotuun otetaan silloin tällöin koiria maatiaiskannasta. Rotuunottoa varten järjestetään rekisteriin- ja rotuunottotarkastuksia. Rotuun otetut, taustaltaan tuntemattomat koirat ja niiden jälkeläiset kolmanteen polveen saakka merkitään Unkarissa R-rekisteriin (ennen vuotta 2005 B-rekisteri).

Vuonna 1966 FCI hyväksyi mudin rotumääritelmän. Vuonna 2000 rotumääritelmä uusittiin: suurimmat muutokset olivat aiempaa useampien värien hyväksyminen (ruskea, tuhkanharmaa, blue merle) sekä säkäkorkeuden tarkempi määrittäminen. Aikaisemmin sallittuja värejä olivat musta, valkoinen ja musta-valkoinen, ja suuri osa muun värisistä mudeista joko lopetettiin tai jätettiin rekisteröimättä. Näiden koirien hyväksytyn värisiä, rekisteröityjä sukulaisia on käytetty jalostukseen. Ne ovat kantaneet ei-hyväksytyjä värejä perimässään, jolloin värit ovat säilyneet kannassa. Rotumääritelmää tarkennettiin vuonna 2004, jolloin hyväksytyksi väriksi tuli myös kellanruskea eli fakó.

Ensimmäinen mudi tuotiin Suomeen Unkarista vuonna 1976, tuonti oli merkkivärinen narttu Szávalaki Aida. Seuraavana vuonna tuotiin Unkarista musta uros Szávalaki Buksa, tuoja oli Anneli Karlstedt (nyk. Sukkela, kennel Catamount). Näillä koirilla alkoi mudin kasvatus ja ensimmäinen pentue syntyi 1978. Suomeen tuotiin 1980-luvulla kolme mudia; kaksi Unkarista ja yksi Ruotsista. Karanteenin poistuttua vuonna 1989 koirien tuonti lisääntyi.

Mudien rekisteröinnit Suomessa 1988 - 2021

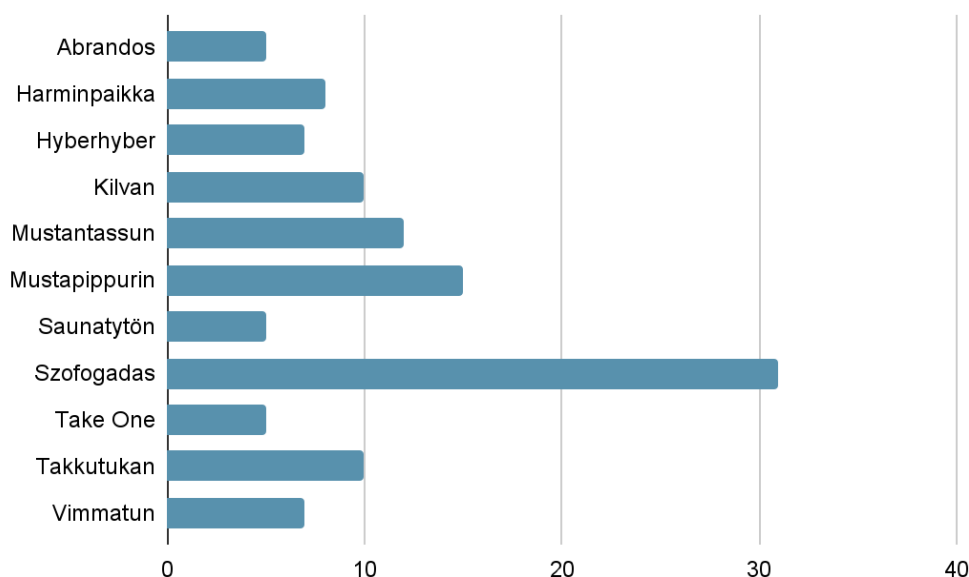

Kaavio 1. Mudien rekisteröinnit Suomessa 1988 - 2021. Lähde: KoiraNet 4/2022

Rekisteröinnit ovat kasvaneet huomattavasti alkuvuosista, erityisesti 2000-luvun puolivälissä (Kaavio 1). Vuosi 2018 oli mudien rekisteröintien huippuvuosi. Silloin rekisteröitiin yhteensä 70 mudia, joista Suomessa syntyneitä oli 60 (yhteensä 11 pentuetta). Rotu onkin saavuttamassa vakaata jalansijaa maassamme.

Rodun kasvatus on Suomessa ollut pienimuotoista, viimeisen 20 vuoden aikana viisi pentuetta tai enemmän on kasvattanut yksitoista kasvattajaa (Kaavio 2). Näiden lisäksi Suomessa toimii useita kasvattajia, joilla pentuemäärä on vähäisempi.

5 pentuetta tai enemmän kasvattaneet v. 2002 - 2021

Kaavio 2. 5 pentuetta tai enemmän vuosina 2002 - 2021 kasvattaneet mudikasvattajat. Lähde: KoiraNet 4/2022.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Nykyinen rotua harrastava yhdistys/järjestö ja aiemmat rotujärjestöt

Unkarinpaimenkoirat ry:n toiminta alkoi 23.10.1974, jolloin perustettiin Suomen Seura- ja Kääpiökoirayhdistyksen alaisuuteen alajaostot pumeille ja puleille.

23.10.1976 Jaoston nimi muutettiin Unkarinpaimenkoirat-alajaostoksi.

1.2.1980 Yhdistys hyväksyttiin yhdistysrekisteriin ja nimeksi tuli Unkarinpaimenkoirat ry.

1.10.1985 Yhdistyksestä tuli rotua harrastava yhdistys.

23.4.1988 Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben ry:n valtuusto hyväksyi

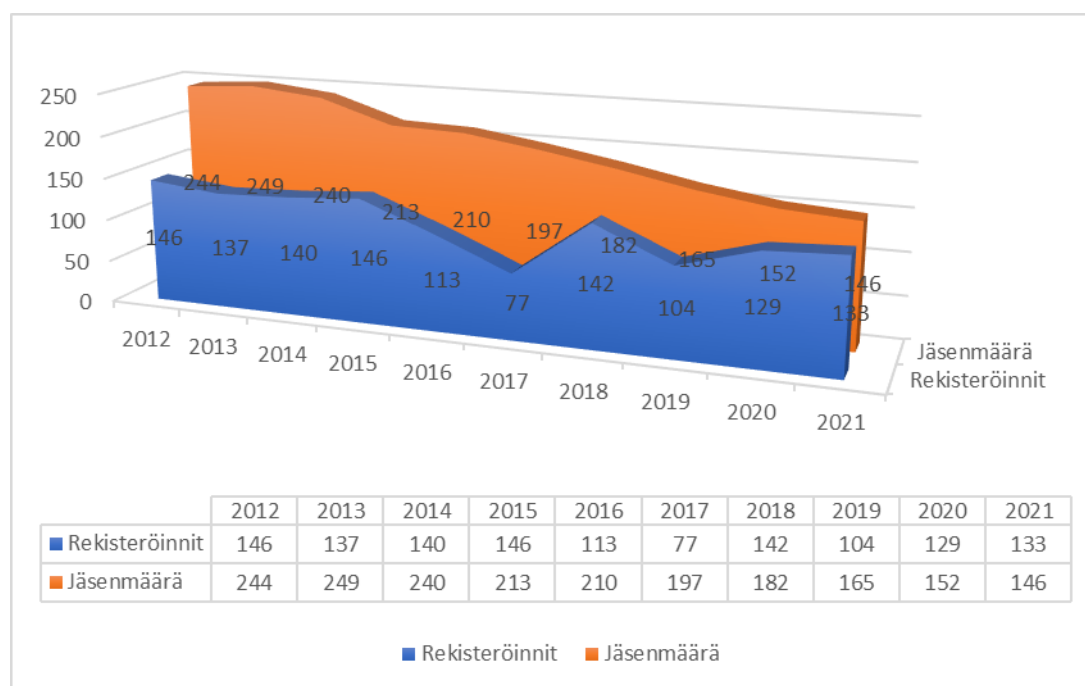
Unkarinpaimenkoirat ry:n rotujärjestöksi.

Rotujärjestöemme kotipaikka on Helsinki, mutta sen toiminta kattaa koko maan. Rotujärjestöemme tarkoituksena on edistää Suomessa puhdasrotuisten ja terveiden unkarilaisten paimenkoirien (komondor, kuvasz, mudi, puli ja pumi) kasvatusta ja jalostusta sekä niiden käyttöä ja tunnetuksi tekemistä. Järjestöemme julkaisee jäsenlehteä, ylläpitää www-sivuja, järjestää näyttelyitä, kokeita ja kilpailuja. Rotujärjestö vastaa myös ulkomuototuomareiden koulutuksesta.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Rotujärjestömme jäsenmäärä vuoden 2021 lopussa oli 146 varsinaista jäsentä. Unkarinpaimenkoirat ry:llä on 4 jäsenyhdistystä: Pulit ry, Pumit ry, Suomen Kuvasz-klubi ja Suomen Mudiyhdistys ry. Suomen Mudiyhdistyksen jäsenmäärä vuoden 2021 lopussa oli 96.

Rotujärjestön jäsenmäärät sekä kaikkien unkarinpaimenkoirien rekisteröintimäärät vuosilta 2012 - 2021 ovat kaaviossa 3.

Kaavio 3. Unkarinpaimenkoirat ry jäsenmäärien (varsinaiset jäsenet) ja rotujen rekisteröintien kehitys 2012-2021

Lähde: Unkarinpaimenkoirat ry. ja SKL jalostustietojärjestelmä 2021

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Unkarinpaimenkoirat ry:ssä toimii jalostustoimikunta, jonka nimeää hallitus. Jalostustoimikunnassa on

edustajat kaikista roduista ja tarvittaessa toimikuntaan voidaan kutsua asiantuntijajäseniä.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on mm. kerätä tietoa rodun terveydestä, julkaista jalostukseen liittyvää rotujen jalostukseen liittyvää ajankohtaista tietoutta, järjestää jalostustarkastuksia sekä pyydetessä antaa jalostusneuvoja ja -suosituksia kasvattajille. Toimikunnan tehtävänä on edistää unkarilaisten paimenkoirarotujen säilymistä Suomessa ja seurata rodun kehitystä Suomessa ja ulkomailla.

Toimikunta kerää tietoa rotujen terveydestä, luonteesta, käyttöominaisuuksista ja ulkomuotoseikoista, sekä kantaa päävastuun jalostuksen tavoiteohjelmien ja PEVISA-ohjelmien laatimisesta ja päivityksistä. Jalostustoimikunta koordinoi myös rotujemme ulkomuototuomarikoulutusta.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1. Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rekisteröintimäärät Suomessa

Mudin rekisteröintimäärät ovat vuosina 2012 - 2022 olleet keskimäärin 40 yksilöä/vuosi, yhteensä 402 yksilöä. Rekisteröinnit ovat vaihdelleet välillä 22 (2017) ja 70 (2018) rekisteröityä koiraa vuodessa. Rekisteröintien määrä on edelleen kasvussa, mutta kasvu on tasoittunut. Vuoteen 2004 saakka mudeja rekisteröitiin noin yhdestä neljään pentuetta vuodessa. Vuosina 2005 -2011 rekisteröitiin keskimäärin 30 yksilöä vuodessa.

Vuositilasto - rekisteröinnit										
	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Pennut (kotimaiset)	43	23	19	60	21	37	36	30	46	27
Tuonnit	5	8	6	10	1	9	6	7	5	3
Rekisteröinnit yht.	48	31	25	70	22	46	42	37	51	30
Pentuekoko	3,9	3,3	3,8	5,5	5,2	4,1	4,5	6,0	6,6	5,4
jalostukseen käytetyt eri urokset										
- kaikki	10	7	5	11	4	9	8	5	7	5
- kotimaiset	3	3	2	1	1	1	3	4	4	2

- tuonnit	5	3	1	6	2	5	5	1	2	3
- ulkomaiset	2	1	2	4	1	3	0	0	1	0
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v3k k	5v11k k	7v	6v8k k	5v3k k	5v8kk	4v3k k	5v6k k	5v5kk	4v2kk
jalostukseen käytetyt eri nartut										
- kaikki	11	7	5	11	4	9	8	5	7	5
- kotimaiset	8	6	4	9	4	7	4	2	6	3
- tuonnit	3	1	1	2		2	4	3	1	2
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4v	4v5kk	4v7k k	4v5k k	4v8k k	3v11k k	5v4k k	4v	3v11k k	2v11k k
Sukusiitosprosentti	0,67 %	0,82%	0,40 %	2,33 %	1,99 %	2,38%	1,55 %	1,46 %	2,39%	1,52%

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit. Lähde: SKL Koiranet 2/2022

Tuontikoirien vuosittainen lukumäärä

Mudeja on viimeisen kymmenen vuoden aikana tuotu Suomeen joka vuosi, mutta tuontien lukumäärät ovat vaihdelleet jonkin verran: huippuvuonna 2018 tuonteja oli kymmenen, sitä edeltävänä vain yksi. Vuosina 2012 - 2021 tuotiin Suomeen yhteensä 60 mudia, eli tuontien osuus rekisteröinneistä tuolla ajanjaksolla oli 15,2%. Mudeja tuotiin Suomeen eniten Unkarista, mutta myös mm. Tšekistä, Ruotsista, Belgiasta ja Venäjältä.

Rodun jalostusurosten ja -narttujen ikä

Mudeja käytetään jalostukseen verrattain korkeassa iässä. Vuosina 2012 - 2022 jalostukseen käytettyjen urosten keski-ikä oli 5 v 4 kk ja narttujen 4 vuotta. Rodun keskimääräinen jalostukseen käyttöikä on siis 4 v 7 kk, tätä voidaan pitää sukupolven pituutena. Vuosina 2005 - 2011 jalostukseen käytettyjen urosten keski-ikä oli molemmilla sukupuolilla 4 v 6 kk. Urosten keskimääräinen jalostusikä on siis nousussa, narttujen pysynyt lähestulkoon samana. Voidaan siis sanoa, että mudeja ei käytetä jalostukseen liian nuorina, vaan kasvattajat antavat jalostusmateriaalilleen aikaa kypsyä.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitosaste tai sukusiitosprosentti on matemaattinen arvo, joka kuvaa perinnöllisen vaihtelun katoamista. Mitä suurempi sukusiitosaste, sitä suurempi osuus yksilön geeneistä on peräisin samoilta esivanhemmilta. Rodun yksilöiden korkeat sukusiitoskertoimet kertovat perinnöllisen vaihtelun katoamisesta, sillä geenit yhdenmukaistuvat sukusiitosasteen kasvaessa.

Sukusiitosaste ilmoittaa prosentteina sellaisten geeniparien osuuden, joissa geenin molemmat alleelit ovat samalta esivanhemmalta peräisin ja keskenään samanlaisia eli homotsygoottisia. Alleelien ollessa peräisin samalta esivanhemmalta kasvaa todennäköisyys periä vikoja ja sairauksia aiheuttavia perintötekijöitä. Seurauksena voivat olla erilaiset henkiset ja fyysiset viat, alentunut hedelmällisyys ja niistä seuraavat sairaudet, aineenvaihduntahäiriöt ja muut vauriot (Sundgren; Hirvensalo. 1993).

Rodun alkuvaiheissa sukusiitoksella on perinteisesti vakiinnutettu tiettyjä ominaisuuksia rotuun. Lisääntyvä geenien yhdenmukaistaminen aiheuttaa usein myös piilevien, ei toivottujen ominaisuuksien esiintymistiheyden nousua. Korkein mahdollinen sukulaisaste kahden koirayksilön välillä on normaalitilanteessa 50%, sillä sukulaisuusaste puolittuu jokaisessa sukupolvessa. Esimerkkinä isä-tytär paritus: sukusiitosaste on 25%, täyssisarusten paritus 25%, puolisisarukset 12.5% ja serkusparitus 6.25%.

Mudikanta pohjautuu valtaosin muutamille kymmenille kantakoirille ja vuosien aikana on kertynyt historiallista sukusiitosta, jolloin koiran sukusiitoskerroin voi olla korkea, vaikkei sen normaalissa kolmen sukupolven sukutaulussa kertautuisikaan samoja koiria. Tämän vuoksi tulee pyrkiä tutkimaan jalostukseen suunniteltujen koirien taustat mahdollisimman pitkälle. Pentueen sukusiitosaste tulisi tarkistaa mahdollisimman monelta sukupolvelta ennen astutusta ja on pyrittävä yhdistelmiin, joiden sukusiitosaste on alle 6.25% kymmenellä sukupolvella. Sukusiitoskerrointa tulee pitää vain suuntaa-antavana, sillä tuntemattomia koiria on mudien sukutauluissa paljon ja laskennallinen sukusiitoskerroin on yleensä todellista pienempi.

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Sukusiitosaste viidellä sukupolvella laskettuna vaihtelee KoiraNet:n mukaan vuosina 2012 - 2021 rekisteröityjen Suomessa syntyneiden pentueiden kohdalla 0.40%:n ja 2,39%:n välillä keskiarvon asettuessa 1,55 prosenttiin. Vuosina 2002 - 2011 vastaava keskiarvo oli 2,41%, eli Suomessa syntyvien mudien keskimääräinen sukusiitosprosentti on laskussa. (SKL. KoiraNet 3/22)

Koska valtaosa Suomen mudeista on tuontikoirien ensimmäisen tai toisen polven jälkeläisiä ja sukutaulutiedot ovat KoiraNet:ssä puutteellisia, ei KoiraNet:n tietokannalla ole mahdollista laskea luotettavasti sukusiitosprosentteja, vaan ne ovat useita prosenttiyksikköä alakanttiin. Kasvattajien tulee huomioida tämä tehdessään jalostusvalintoja.

#	Uros	Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
		Pentueita	Pentuja	%-osuus ▼	kumulat. %	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	KILVAN FEKETEFJEDELEM (2004)	2	16	4,68%	5%	0	0	2	16
2	NYIRSÉGFIA BENEC (2009) (Unkari)	3	14	4,09%	9%	2	8	4	19
3	TAKKUTUKAN TERÄSMIES (2007)	2	14	4,09%	13%	1	3	2	14
4	MUSTANTASSUN PELLERVO (2010)	2	13	3,80%	17%	4	15	2	13
5	HYBERHYBER UHKAROHKEA UNELMA (2016)	3	12	3,51%	20%	0	0	3	12
6	TAKKUTUKAN MUSTAA KULTAA (2010)	2	11	3,22%	23%	7	36	2	11
7	VRAU WARTOWNIK WIATRU (2012) (Puola)	2	11	3,22%	27%	2	5	2	11
8	MECSEKI BUNDAS CSITULJ (2012) (Unkari)	2	11	3,22%	30%	1	1	2	11
9	AVANTI VON DER HIATAVILLA (2008) (Itävalta)	2	10	2,92%	33%	1	3	2	10
10	KUNOK KINCSE NYARGAL (2013) (Unkari)	2	9	2,63%	35%	1	3	2	9
11	KIRÁLYTANYAI VIHAR (2008) (Unkari)	1	8	2,34%	38%	0	0	4	27
12	SZÜRKEVILLÁM SZÉKELY GÓBÉ (2011) (Unkari)	1	8	2,34%	40%	0	0	1	8
13	TAKKUTUKAN PIKKUHUUKA (2013)	2	8	2,34%	42%	0	0	2	8
14	KIRÁLYTANYAI FÖNÖK (2015) (Unkari)	2	8	2,34%	45%	0	0	2	8

15	KILVAN GYIMESI BÁRÁNY (2010)	2	8	2,34%	47%	3	15	2	8
----	---------------------------------	---	---	-------	-----	---	----	---	---

Taulukko 2. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15 urosta. Lähde: SKL jalostustietojärjestelmä 2/2022

17 urosta on käytetty tuottamaan 50% ajanjakson pennuista.

#	Narttu	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
		<u>Pentueita</u>	<u>Pentuja</u>	<u>%-osuus</u>	<u>Pentueita</u>	<u>Pentuja</u>	<u>Pentueita</u>	<u>Pentuja</u>
1	SZOFOGADAS ERDEI ÚRNÖ (2010)	5	26	7,60%	1	4	5	26
2	KECSKEFOGÓ CAFKA (2008) (Unkari)	2	18	5,26%	0	0	2	18
3	SZÜRKEVILLÁM SZEDER INDA (2011) (Unkari)	3	16	4,68%	7	29	3	16
4	TAKKUTUKAN POHJANTÄHTI (2013)	3	16	4,68%	1	3	3	16
5	MUSTAPIPPURIN SEINÄRUUSU (2008)	2	12	3,51%	3	14	3	16
6	VIMMATUN RAJATONRIEMU (2010)	2	12	3,51%	3	13	2	12
7	MUSTANTASSUN PETRISSA (2015)	2	11	3,22%	1	3	2	11
8	GULAKUTI GOMOLYA (2009) (Unkari)	1	8	2,34%	0	0	2	17
9	MUSTAPIPPURIN UUTISPOMMI (2010)	1	8	2,34%	4	15	1	8
10	MUSTAPIPPURIN HIUSKIINNE (2014)	3	8	2,34%	0	0	3	8
11	VIMMATUN SOMASUMUSIREENI (2006)	1	7	2,05%	3	7	2	11
12	BESTMUDI DIÓ (2009) (Tsekki)	1	7	2,05%	1	7	1	7
13	MUSTAPIPPURIN HULLUNHAUSKA (2014)	1	7	2,05%	0	0	1	7
14	TAKKUTUKAN VINKA (2012)	1	7	2,05%	1	3	1	7

Taulukko 3. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 15-20 narttua Lähde: SKL jalostustietojärjestelmä 2/2022

Jalostuskoirien käyttömäärät

Vuosina 2012 - 2021 jalostukseen käytettiin 53 eri urosta, joilla oli 72 pentuetta, yhteensä 342 jälkeläistä. Viiden eniten käytetyn uroksen jälkeläisiä on 20% kyseisellä ajanjaksolla syntyneistä pennuista. Vuosina 2005 - 2011 jalostukseen käytettiin 23: a eri urosta, joilla oli 36 pentuetta, yhteensä 165 jälkeläistä ja kyseisellä ajanjaksolla 39 % pennuista oli viiden käytetyimmän uroksen jälkeläisiä.

Vuosina 2012 - 2021 rekisteröitiin 402 mudia (taulukko 1), siis keskimäärin 40 koiraa vuodessa. Tämä tarkoittaa, että yhden mudisukupolven (4 vuotta) aikana rekisteröitiin keskimäärin 160 koiraa. Kennelliitto suosittelee jälkeläisten maksimimääräksi harvalukuisissa roduissa 2 - 3 pentuetta tai 5% laskettuna neljän vuoden rekisteröintimäärästä, eli mudin kohdalla 8 jälkeläistä.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Käytetyimmät jalostuskoirat aikavälillä 2012-2021 eivät ole lähisukulaisia keskenään.

Rodun populaatiot muissa maissa

Voidaan olettaa, että mudin kotimaassa Unkarissa rodun kanta on edelleen maailmanlaajuisesti suurin, vaikka maan rekisteröintimääriä ei olekaan saatavilla. Unkarin ja Suomen lisäksi mudeja rekisteröidään ja kasvatetaan jonkin verran Yhdysvalloissa, Saksassa, Iso-Britanniassa, Ruotsissa (taulukko 4) ja Itä-Euroopan maissa. Rotuaktiivit toimivat näissä maissa joko unkarilaisten rotujen yhteisissä yhdistyksissä tai mudikerhoissa, esim. Mudi Club of America. USA:ssa mudi sai täydet rotuoikeudet 1.1.2022.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Syntyneet	16	15	12	19	19	4	18	32	20	9
Tuonnit	8	6	0	7	3	3	1	6	2	4
Yhteensä	24	21	12	26	22	7	19	38	22	13

Taulukko 4. Mudien rekisteröinnit Ruotsissa vuosina 2012-2021. (Lähde: SKK, Avelsdata)

Yhteenveto rodun jalostuspohjan laajuudesta

Eläinkannan tehollinen populaatiokoko on luku, joka kertoo, kuinka suurta osaa kannan yksilöistä on sukupolven aikana käytetty jalostukseen, eli kuinka monen yksilön geeniversioita tietyssä rodussa on sukupolvea kohden. Sukupolvenvälin voi laskea koirien keskimääräisestä jalostukseenkäyttöiästä. Vuosina 2012 - 2021 sukupolvenväli on rodussa pyöristettynä neljä vuotta ja tätä sukupolvenväliä on käytetty alla olevassa taulukossa tehollisen populaation laskemiseen. Mitä pienempi tehollinen populaatio on, sitä nopeammin sen keskimääräinen sukusiitosaste kasvaa ja geenien erilaisia versioita häviää (homotsygoituminen). Geenipohja kaventuu, ja perinnöllisten sairauksien ja muiden ongelmien esiintymistiheys kasvaa. Tehollinen populaatio lasketaan lisääntyvien jalostusurosten ja -narttujen todellisesta lukumäärästä, ihannepopulaatio kuvaa tilannetta, jossa jokainen yksilö lisääntyy vain kerran.

Vuodet	Pentueet	Jalostusurokset	Jalostusnartut	Tehollinen populaatio	Ihannepopulaatio	TP:n osuus IP:sta
1990-1993	8	4	5	9	16	56%
1994-1997	13	9	8	17	26	65%
1998-2001	9	8	7	15	18	83%
2002-2005	6	5	6	11	12	92%
2006-2009	20	13	14	27	40	68%
2010-2013	28	18	26	44	56	79%
2014-2017	26	23	23	46	52	88%
2018-2021	34	26	30	56	68	82%

Taulukko 5. Mudien tehollisen populaation kehitys vuosina 1990 - 2021. Lähde: SKL Koiranet 4/2022

Yllä olevassa taulukossa on esitetty tehollisen populaatiokoon kehitys vuosien 1990–2021 aikana ja vertailu samalla pentuemäärällä saavutettavaan suurimpaan mahdolliseen teholliseen populaatioon (ihannepopulaatio). vuosina 2014 - 2017 tehollisen populaation prosenttiosuus ihannepopulaatiosta on kasvanut yhdeksän prosenttiyksikköä edelliseen tarkasteluväliin verrattuna ja sen jälkeen vuosina 2018 - 2021 laskenut kuusi prosenttiyksikköä. Pitkällä aikavälillä prosenttiosuus on kuitenkin tasaisesti kasvanut, mikä kertoo ensinnäkin siitä, että jalostusmateriaalin määrä maassamme on tuontien ja kotimaisen kasvatuksen myötä kasvanut runsaasti ja siitä, että kasvattajat ovat valinnanvaran kasvaessa käyttäneet tarjolla olevaa materiaalia monipuolisesti. Näin pienillä rekisteröintimäärillä ei voi vielä antaa pentu- tai pentuemäärärajoituksia koirien jalostuskäyttöön, mutta rotujärjestön ja rotuyhdistyksen jalostusneuvojen tulisi ohjata kasvattajia käyttämään etenkin jalostusuroksia jatkossakin monipuolisesti.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Mudin jalostuspohjaa kaventaa koirien vähäinen lukumäärä maailmanlaajuisesti. Lisäksi vain pieni määrä koirista päätyy jalostuskäyttöön, vaikka suuri osa niistä täyttäisikin PEVISAn vaatimukset. Ulkomaisten urosten käyttöä saattavat hankaloittaa esimerkiksi kustannukset, kielimuuri ja koirien usein Suomen tilannetta vähäisempi terveystutkiminen muissa maissa.

Jälkeläismäärään perustuva PEVISA-ohjelma

Mudilla ei ole jälkeläismäärään perustuvaa PEVISA-ohjelmaa.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

Luonne ja käyttäytyminen: Erinomaisen oppimiskykyinen, eloisa, rohkea, tarkkaavainen, työntoinen, valpas ja sopeutuvainen.

Käyttötarkoitus: Paimenkoira. Paimenet arvostavat mudin rohkeaa luonnetta ja kykyä paimentaa myös vaikeasti käsiteltävää ja suurikokoista karjaa. Sitä käytetään jopa villisian metsästykseen. Erinomainen suojele- ja seurakoira, vahti- ja hälytyskoira, käytetään myös huumekoirana. Erinomainen agilitykoira, rakastettava kotikoira. Suhteellisen lyhyen karvapeitteensä ja erinomaisen sopeutuvaisuutensa ansiosta soveltuu ongelmitta sisäkoiraksi.

Hylkäävät virheet: Vihaisuus tai liiallinen arkuus, sekä selvästi epänormaali käyttäytyminen. (Rotumääritelmä, hyväksytty FCI 22.11.2004)

4.2.2 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Tilanne luonteissa tänä päivänä

Mudi on paimenkoira ja maatilan yleiskoira, joka paitsi toimii paimenena, myös vahtii ja puolustaa aluettaan, hävittää tuhoeläimiä, toimii metsästyskoirana sekä on erinomainen seurakoira ja kotikoira. Tausta maatilan yleiskoira näkyy suomalaisten mudien luonteissa. Useimmilla mudeilla on paimennusviettiä, mikä arkielämässä saattaa näkyä pyrkimyksenä paimentaa autoja tai lenkkeilijöitä etenkin, jos mudi ei ole kunnolla omistajansa hallinnassa tai se saa liian vähän luvallisia virikkeitä. Vahtikoirataustansa vuoksi mudit ovat usein teräviä ja puolustusviettisiä ja reagoivat nopeasti ja voimakkaasti kokemaansa uhkaan. Usein suurimmat ongelmat arkielämässä aiheuttaa nimenomaan mudin voimakas reviiritietoisuus, terävyys sekä vahtimis- ja puolustusvietti, mikä saattaa purkautua häiriökäyttäytymisenä, ellei mudi ole omistajansa hallinnassa.

Käyttäytymiskysely

Syksyllä 2017 lyhyt käyttäytymiskysely keräsi vastaukset reilusta sadasta mudista. Kyselyyn vastanneista 63% ei koe koirallansa olevan mitään käytösongelmia. Ongelmia kokeneista vastaajista 7% kertoi niiden olevan jatkuvia ja loput niiden keskittyneen pääosin tiettyyn ikävaiheeseen, joista selkeästi yleisimmäksi nousi 42 prosentilla 1-2 -vuoden ikä. Kyselyn perusteella käytösongelmia on selkeästi eniten mudeilla joilla on puolustushalun lisäksi paljon terävyyttä ja epävarmuutta. Mudit ovat usein teräviä ja nopeasti kaikkeen reagoivia koiria. Kyselyyn vastanneista 75% koki koiransa olevan terävä ja impulsiivinen, harva kuitenkaan koki ominaisuuksien aiheuttavan ongelmia arkipäivän elämässä. Monesti ominaisuudet ovat tasoittuneet ja koira oppinut paremmin hallitsemaan itsensä iän myötä. Käyttäytymiskyselyn perusteella valtaosa mudeista omaa puolustus- ja vartiointi taipumusta, harvalla ne kuitenkin aiheuttavat ongelmia arkipäivän elämässä. Kyselyyn vastanneista vain muutama koira on kunnolla purrut ihmistä ja noin 11% varoittanut ihmistä näykkäisemällä.

Erot eri maiden populaatioiden välillä

Päivittäisestä elämästä ja käyttäytymisestä eri tilanteissa eri maissa ei ole luotettavaa tietoa

saatavilla. Unkarissa mudit elävät usein pihakoirina, jolloin niiden elinympäristön vaatimukset ovat hyvin erilaiset kuin taajamassa elävällä kaupunkikoiralla. Niiltä myös usein odotetaan ja niille sallitaan vahtiominaisuuksia, jotka saattavat Suomen oloissa aiheuttaa haasteita.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Luonnetestissä saadaan tietoa koiran käyttäytymisestä sille suoritettujen erikoiskokeiden kautta.

Testin tarkoitus on arvioida ja kirjata koiran käyttäytyminen tilanteessa, joissa sen hermosto joutuu rasitetuksi. Saatua tietoa voi hyödyntää koiran koulutukseen ja käyttää jalostusyhdistelmiä suunniteltaessa. Luonnetesti on koiran luonteen virallinen testaus ja siten se on ainutkertainen ja vain tietyin edellytyksin uusittavissa.

Testi mittaa toimintakykyä uhan alla ja hämärässä huoneessa ilman uhkaa. Sillä saadaan myös arvokasta tietoa temperamentista ja keskittymiskyvystä, hermorakenteesta, luoksepäästävyydestä ja kovuudesta/pehmeystä sekä laukauksien sietämisestä. Myös koiran taipumuksesta reagoida asioihin aggressiolla saadaan informaatiota. Luonnetta voidaan ajatella joukkona erilaisia ominaisuuksia ja pistelaskusysteemissä on ajateltu, että jos koiralla jollain osa-alueella on puutteita, sitä voi

kompensoida jollain toisella puolella, mikä auttaa koiraa eteenpäin hankaluuksista huolimatta. (Suomen Kennelliitto. 2022, luonnetesti.)

Suomalaisen luonnetestin osa-alueita ovat toimintakyky, terävyys, puolustushalu, taisteluhalu, hermorakenne, temperamentti, kovuus, luoksepäästävyys ja laukauspelottomuus.

Toimintakyky tarkoittaa koiran rohkeutta.

Terävyys on koiran taipumus reagoida vihamielisesti odottamattoman ärsytyksen sattuessa.

Puolustushalu on koiran synnynnäinen ominaisuus asettua vaaratilanteessa puolustamaan ohjaajaansa ja itseään.

Taisteluhalu on koiran synnynnäinen taipumus nauttia taistelemisesta itsestään, leukojen ja lihasten käytöstä.

Hermorakenteella tarkoitetaan koiran synnynnäistä vahva- tai heikkohermoisuutta, joka ilmenee, kun koira joutuu jostakin syystä voimakkaaseen, vaihtelevaan sisäiseen jännitystilaan.

Temperamentti on koiran kyky reagoida nopeasti, kohdata ympäristöärsykeitä järjestäytyneesti ja sopeutua nopeasti muuttuneisiin tilanteisiin.

Kovuudella tarkoitetaan sitä, miten koira antaa epämiellyttävän tuntuisten järkytysten vaikuttaa toimintaansa.

Luoksepäästävyys kuvaa koiran suhtautumista vieraaseen henkilöön.

Laukauspelottomuus eli koiran reagoiminen äkilliseen kovaan ääneen testataan paukkupanoksien.

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
LTE	16	14	12	7	9	11	22	8	13	5
LTE0										
LTE-			2				2		1	
Yhteensä	16	14	14	7	9	11	24	8	14	5
	koira	koira	koira	koira	koira	koira	koira	koira	koira	koira
	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a

Taulukko 6. Luonnetestatut mudit vuosina 2012-2021 Lähde: SKL jalostustietojärjestelmä 2/2022

Vuosina 2012-2021 luonnetestattiin yhteensä 122 mudia. Osallistuakseen luonnetestiin koiran tulee olla täyttänyt 24 kk ennen testiä eikä se saa olla vielä täyttänyt 7 vuotta. Testi-ikäisiä mudeja vuosina 2012-2021 ovat olleet rekisteröintien perusteella vuosina 2005-2019 syntyneet koirat, joita kaikkiaan on 550 mudia. Testattujen mudien määrä tästä kokonaismäärästä on 22,2%. (SKL:n jalostustietojärjestelmä 2/2022.) Jotta Suomen mudikannan luonteista voitaisiin vetää suoria johtopäätöksiä, tulisi testattujen mudien osuuden olla nykyistä suurempi. Taulukossa 7 esitellään mudien luonnetestitulokset Suomessa v. 2016 - 2021.

	+3	+2	+1	-1	-2	-3
Toimintakyky	0	1	51	14	1	0
Terävyys	26	3	38	0	0	1
Puolustushalu	35	1	26	4	2	0
Taisteluhalu	3	53	0	11	0	1
Hermorakenne	0	0	64	3	1	0
Temperamentti	13	17	34	4	0	0
Kovuus	8	0	57	0	3	0
Luoksepäästävyys	36	26	0	6	0	0

Taulukko 7. Mudien luonnetestitulokset v. 2016 - 2021. Lähde: Suomen palveluskoiraliitto. 4/2022

Näiden 68 luonnetestituloksen valossa tyyppillisen mudin toimintakyky on kohtuullinen (+1a) tai kohtuullisen pieni (+1b). Terävyys on joko kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (+3) tai pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua (+1a). Osa koirista ei osoita terävyyttä lainkaan (+1b). Taisteluhalu mudilla on tyyppillisesti kohtuullinen (+2a) tai kohtuullisen pieni (+2b). Hermorakenteeltaan mudit olivat hieman rauhattomia (+1a) tai hermostunein pyrkimyksin (+1b). Temperamentti oli tällä mudijoukolla enimmäkseen erittäin vilkas (+1). Kovuudeltaan mudit olivat lähes poikkeuksetta hieman pehmeitä (+1). Luoksepäästävydessä tyyppillinen arvio oli hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin (+3), luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen (+2a) tai luoksepäästävä, hieman pidättyväinen (+2b). Taulukon 7 mudeista laukausvarmoja (+++) oli 44, laukauskokemattomia (++) 17, paukkuärtyisiä (+) yksi, laukausalttiita (-) viisi ja paukkuarkoja (--) yksi. Kolmella v. 2016 - 2021 luonnetestatuista koirista testi jouduttiin keskeyttämään, syinä aggressiivisuus, liiallinen pehmeys ja hermojen pettäminen. (Lähde: Suomen palveluskoiraliitto. 4/2022)

Nämä testitulokset piirtävät kuvan tyyppillisestä paimenkoirasta, joka on vilkas, valpas ja ihmiselle avoin. Rotumääritelmä peräänkuuluttaa mudilta rohkeutta, ja sitä se tarvitseeekin sekä alkuperäisessä työtehtävässään että nyky-yhteiskunnassa harrastus- ja seurakoirana. Testattujen koirien toimintakyky oli kuitenkin vain pieni tai kohtuullisen pieni, joten tähän on syytä kiinnittää huomiota jalostusvalinnoissa. Vahtikoirana mudin tulee olla terävä, kunhan terävyys ei ole liiallista. Suurin osa testatuista koirista osoitti terävyyttä, ja mikä tärkeintä, ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua. Mudin tulee siis reagoida uhkaan, mutta sen pitää myös palautua uhkan väistyttyä.

Taisteluhalu on harrastuskoiralle ensiarvoisen tärkeä ominaisuus, koska taisteluhaluinen koira nauttii leikistä ja on helposti palkittavissa leikin avulla. Testatuilla mudeilla taistelutahtoa oli kohtuullisesti, ja jalostusvalinnoilla tulee varmistaa, että tämä ominaisuus ei vähene kannassa tulevaisuudessakaan. Hermorakenteen osalta mudien lievä rauhattomuus on paimenkoirille jossain määrin tyyppillistä. Hermostuneisuus sen sijaan tekee koiran arkielämästä hyvin raskasta, eikä hermostunutta koira saa milloinkaan käyttää jalostukseen. Sekä työ- että harrastuskoiralle on hyötyä kyvystä reagoida ärsykkeisiin nopeasti, mutta liiallinen tasapainottomuus ja suhteettomat reaktiot eivät ole toivottavia.

Valppauden ja temperamentin osalta mudit noudattelevat rotumääritelmää: ne ovat pääosin vilkkaita ja aina valmiita toimimaan, joskus jopa siinä määrin, että vilkkaus muodostuu koulutukselliseksi haasteeksi.

Yksi mudin tärkeimpiä luonneominaisuuksia on erinomainen koulutettavuus, joka tekee siitä miellyttävän harrastuskaverin. Koulutettavuuteen vaikuttaa suuresti koiran kovuus, koska liian kovan koiran motivoiminen on vaikeaa ja toisaalta liian pehmeä koira saattaa painetta kohdatessaan mennä toimintakyvyttömäksi. Myös mudin alkuperäisessä käytössä, paimennuksessa, sopiva kovuus on ensiarvoisen tärkeää. Koiran tulee olla sopivan pehmeä, jotta se muistaa varoa paimennettavia eläimiä ja niiden aiheuttamia kolhuja riittävästi, mutta toisaalta liian pehmeä koira on liiankin varovainen paimennettavien eläinten kanssa.

Luoksepäästävyys vaikuttaa paitsi mudin elämään nyky-yhteiskunnassa seurakoirana, myös sen harrastuskäyttöön. Avoin, vieraisiin positiivisesti tai neutraalisti suhtautuva koira on helppo ottaa mukaan kaikkialle ja sen kanssa on helppoa harrastaa erilaisia lajeja erilaisissa ympäristöissä. Liiallinen pidätyväisyys ja arkuus tekevät koiran kanssa harrastamisesta vaikeaa, eikä mudin pidä osoittaa minkäänlaista arkuutta. Suurin osa testatuista mudeista osoittautui luoksepäästäviksi, mutta tulee muistaa, että luonnetestissä käy vain pieni otanta koirista, esim. vuosina 2012 -2021 vain 22,5% testi-ikäisistä mudeista (taulukko 6). Ihmisarkaa koiraa ei milloinkaan pidä käyttää jalostukseen, vaan on suositeltavaa, että jalostukseen käytetään sosiaalisia koiria, jotka suhtautuvat ympäristöönsä positiivisesti. Ääniarkuus on luonnetestatuilla mudeilla vähäistä, mutta toisaalta luonnetestiin ei yleensä tuoda koiria, joiden tiedetään reagoivan ääniin. Ääniarkaa tai ääniin reagoivaa koiraa ei pidä käyttää jalostukseen.

Luonnetestin ihanneprofiili

Mudin luonnetestiprofiili peräänkuuluttaa paimenelle ja aktiiviselle harrastuskoiralle kuuluvia ominaisuuksia, joita käsiteltiin tarkemmin Taulukon 7 yhteydessä. Luonnetestiprofiilissa toivottavat ominaisuudet on merkitty vihreällä, sallitut keltaisella ja ei toivotut punaisella värillä.

Taistelutahto
+3 Suuri
+2a Kohtuullinen
+2b Kohtuullisen pieni

+1 Erittäin suuri
-1 Pieni
-2 Riittämätön
-3 Haluton

Toimintakyky
+3 Suuri
+2 Hyvä
+1a Kohtuullinen
+1b Kohtuullisen pieni
-1 Pieni
-2 Riittämätön
-3 Toimintakyvytön

Terävyys
+3 Kohtuullinen ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
+2 Suuri ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
+1a Pieni ilman jäljelle jäävää hyökkäyshalua
+1b Koira joka ei osoita lainkaan terävyyttä
-1 Pieni jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
-2 Kohtuullinen jäljelle jäävin hyökkäyshaluin
-3 Suuri jäljelle jäävin hyökkäyshaluin

Puolustushalu
+3 kohtuullinen, hillitty

+2 Suuri, hillitty
+1 Pieni
-1 Haluton
-2 Erittäin suuri
-3 Hillitsemätön

Hermorakenne
+3 Tasapainoinen ja varma
+2 Tasapainoinen
+1a Hieman rauhaton
+1b Hermostunein pyrkimyksin
-1 Vähän hermostunut
-2 Hermostunut

-3 Erittäin hermostunut

Temperamentti

+3 Vilkas

+2 Kohtuullisen vilkas

+1 Erittäin vilkas

-1a Häirtsevän vilkas

-1b Hieman välinpitämätön

-1c Impulsiivinen

-2 Välinpitämätön

-3 Apaattinen

Kovuus

+3 Kova
+2 Kohtuullisen kova
+1 Hieman pehmeä
-1 Erittäin kova
-2 Pehmeä
-3 Erittäin pehmeä

Luoksepäästävyys
+3 Hyväntahtoinen, luoksepäästävä, avoin
+2a Luoksepäästävä, aavistuksen pidättyväinen
+2b Luoksepäästävä, hieman pidättyväinen
+1 Mielistelevä
-1a Selvästi pidättyväinen, ei yritä

purra
-1b Selvästi pidättyväinen, yrittää purra
-3 Salakavala

Laukauspelottomuus
+++ Laukausvarma
++ Laukauskokematon
+ Paukkuärtyisä
- Laukauskaltis
-- Laukausarkea

MH-luonnekuvauksen tarkoitus on kerätä aineistoa koiran käyttäytymisestä ohjeen määrittelemissä tilanteissa. Kuvaustuloksia roduttain yhdistelemällä saadaan tietoa rodulle tyypillisestä luonteesta. Yksittäisen koiran MH kuvaa tällöin koiran ominaisuuksia sekä yksilönä että rodulle tyypilliseen ja ihanneprofiiliin verrattuna. MH-luonnekuvauksessa koira käy läpi kymmenen eri osiota, jossa kuvataan koiran 31 eri käyttäytymisreaktiota. Luonnekuvauksen aikana kaksi kuvaajaa tarkastelee koiran ominaisuuksia kuten leikkisyyttä, pelkoa, saalisviettiä ja sosiaalisuutta. Koiran käsittely ja ärsytystilanteet ovat voimakkuudeltaan ja järjestelyiltään samanlaiset jokaiselle koiralle. Osiot päätetään siten, ettei siitä koidu koiralle uutta ärsytystilannetta. Ajalla on suuri merkitys koiran palautumiselle ja siksi eri toimenpiteet suoritetaan tietyin aikavälein. (Suomen kennelliitto. 2022, MH-luonnekuvaus)

	2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012
suoritettu	1		2	1	1	2	7	5	7	4
ohj. kesk.										1
kuv. kesk.										
Yhteensä	1	0	2	1	1	2	7	5	7	5
	koira	koira	koira	koira	koira	koira	koira	koira	koira	koiraa
		a	a				a	a	a	

Taulukko 8. MH-luonnekuvatut mudit vuosina 2012-2021. Lähde: SKL jalostustietojärjestelmä 2/2022

Suomalaisia mudeja käy MH-luonnekuvauksessa verrattain vähän, vuosina 2012 - 2021 vain 31 koira. Testin alaikäraja on 18 kuukautta, mutta toisin kuin luonnetestissä, MH-kuvauksessa ei ole yläikärajaa. Tämän vuoksi testattujen koirien prosenttiosuutta testi-ikäisistä koirista ei voi laskea luotettavasti. Alkuperämaassaan Ruotsissa MH-luonnekuvaus on hyvin suosittu tapa tutkia koiran luonnetta, sillä samalla aikavälillä MH-kuvauksessa kävi 18 mudia, vaikka Ruotsin mudikanta on merkittävästi pienempi kuin Suomessa. (Lähde: SKK Avelsdata, 3/2022)

Unkarin mudin rotujärjestön MEOE Magyar Mudi Klub kehitti mudeille soveltuvan luonnetestin, josta tuli virallinen Mudin jalostuksen tavoiteohjelma testi Unkarin rotujärjestössä vuonna 2011. Testi on koiralle vähemmän kuormittava kuin pohjoismainen luonnetesti, mutta mittaa osittain samoja asioita. Luonnetestin tuloksia ei ole kuitenkaan saatavilla.

4.2.3 Käyttö- ja koeominaisuudet

Rodun alkuperäinen käyttö

Mudi on alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan paimenkoira, joka paimentaa myös vaikeasti käsiteltävää ja suurikokoista karjaa. Se on toiminut maatilan vahtina ja jopa apuna villisian metsästyksessä. (Rotumääritelmä, hyväksytty FCI 22.11.2004)

Mudi on tyyliltään ajava paimenkoira, joka käyttää kehoaan ja ääntään saadakseen eläimet liikkeelle. Se ei ole ns. silmäkoira, kuten bordercollie, joka tuijottaa ja vaanii saalistusasennossa lampaita painostaakseen ne liikkeelle.

Mudin paimennustyyli on seuraavanlainen: Voimakas, salamannopea lähestyminen myös kauempaa, johon yhdistyy voimakas, aggressiivinen haukku lopussa. Mudin täytyy pysäyttää lauma kiertämällä se ympäri juosten lähellä lampaita (korkeintaan 1-2 metrin päässä) ja haukkua kovaa. Jos lauma pitää kääntää, täytyy mudin kiertää sen toiselle sivulle puoliympyrällä liikkuen samalla tyylillä.

Hyvä mudi haukkuu paljon ja lähestyy pelottomasti lampaita. Se ei saa purra lampaita, mutta lampaan takajaloista kevyesti näykkääminen on sallittua. Hyvän mudin pitää haukkua, vaikka onkin yksilöitä,

jotka eivät hauku lampaita paimentaessaan. Näissä tapauksissa paimenet laittavat koiran kaulapantaan pienen kellon, joka pitää melua haukkumisen sijaan. Haukkuminen tai kellon ääni on tärkeä lampaille, jotta ne tietävät, että koira on tulossa. Ison lauman, jossa on useita satoja eläimiä, on tiedettävä, missä koira on ja kuinka käyttäytyä. Tämä on syy siihen, miksi mudien ja muiden unkarilaisten paimenkoirien pitää haukkua paimentaessaan. Ei ole kuitenkaan suotavaa, että mudi haukkuu koko ajan. Paimenet eivät pidä siitä, jos mudi haukkuu jo kaukaa lampaille, sillä se tekee laumasta tarpeettomasti varovaisen ja hermostuneen.

Lauman ajamisen aikana paimen ja koira kulkevat lauman takana. Mudi työskentelee taloudellisesti, ei hullun lailla. (Lähde Dr. Péter Pongrácz'n kirjoituksista koonnut ja suomentanut Terhi Multamäki, julkaistu Unkarinpaimenkoirat-lehdessä 1/2004)

Alkuperäiset, rodunomaiset käyttäytymistarpeet ja niiden täyttäminen

Mudi ei ole taustaltaan pelkästään paimenkoira, vaan maatilalla yleiskoira, joka on toiminut moninaisesti myös muissa tehtävissä kuin yksinomaan paimenena. Suomessa harvaa mudia käytetään työkoirana paimennustehtävissä, mutta mudin toiminnantarmo voidaan tyydyttää myös muilla työtehtävillä ja harrasteilla. Mudi nauttii kaikenlaisesta tekemisestä yhdessä ohjaajansa kanssa. Runsa ja monipuolinen liikunta on mudille tärkeää ja sen lisäksi mudi tarvitsee tottelevaisuuskoulutusta ollakseen yhteiskuntakelpoinen seuralainen. Erilaiset hajuaistin käyttöön perustuvat työtehtävät ovat mudeille hyvin mieleisiä, esimerkiksi jäljestäminen tai ihmisten tai tavaroiden etsiminen. Mudi kaipaa fyysistä ja älyllistä haastetta, niitä voi tarjota sille monien eri harrastuslajien muodossa. Kun mudi saa runsaasti liikuntaa ja mahdollisuuden käyttää myös aivojaan erilaisissa harrasteissa tai kodin askareissa, se on helppo ja miellyttävä seuralainen, vaikkei rodun alkuperäisiin työtehtäviin pääsisikään.

Kokeet

Mudi on hyvin monipuolinen harrastuskoira, joka usein hankitaan juuri harrastamista varten.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	yhteensä
agility	738	756	1033	1209	1454	1270	1471	1498	1136	981	11546
kansainvälinen pelastuskoirakoe	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2
koiratanssi*	0	0	1	0	3	6	2	11	5	15	43
mejä	0	1	0	0	0	0	1	0	0	8	10
nosework**	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0	0
paimennus-taipumuskoe	0	0	7	0	0	3	1	8	0	7	26
paimennus***	1	1	4	5	4	2	5	0	0	5	27
palveluskoira-kokeet	23	16	15	14	16	1	5	0	0	1	91
pelastuskoira-kokeet	1	0	1	7	3	1	0	1	1	0	15
Rally-toko	0	0	23	61	71	51	75	100	52	91	524
TOKO	30	53	58	51	46	40	33	46	15	19	391
vesipelastus	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
yhteensä	795	827	1142	1347	1597	1375	1597	1664	1209	1127	12678

*koiratanssin kaikki lajit yhteensä **nosework viralliseksi koemuodoksi alk. 2020 *** paimennuksen esikoe ja paimennuskokeet yhteensä

Taulukko 9. Mudien koekäynnit eri lajeissa vuosittain aikavälillä 2012 - 2021. Lähde: SKL. KoiraNet 3/2022

Agility ja toko ovat edelleen Suomen mudeilla hyvin suosittuja harrastuksia, uudeksi suosikiksi niiden rinnalle on nousemassa rally-toko. Noseworkissa mudeilla ei ollut koekäyntejä tarkastelujakson aikana, vaikka kyseinen laji varmasti sopiikin rodulle hyvin. Tämä johtunee siitä, nosework-kokeita järjestetään vielä verrattain vähän sekä siitä, että jokaisessa kokeessa on tarjolla suhteellisen vähän koepaikkoja. Palveluskoirakokeisiin osallistuneiden mudien lukumäärän jyrkkä lasku selittynee ainakin osittain sillä, että koekäyntien määrä pk-lajeissa on ollut voimakkaasti laskussa muutoinkin. (Lähde: Suomen palveluskoiraliitto. Toimintakertomus 2020.) Kaikkiin vuosien 2020 ja 2021 koekäynteihin vaikuttanee COVID-pandemia, jonka vuoksi kokeita jouduttiin perumaan ja järjestämään tavallista vähemmän lähestulkoon kaikissa lajeissa.

Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Vuosina 2012 - 2021 mudeilla oli Suomessa yhteensä 1552 näyttelykäyntiä. Näyttelyissä mudit ovat pääsääntöisesti saaneet käytöksestään merkinnän 1 - käsiteltävissä, mutta joissakin tapauksissa tuomari on toivonut koiralta itsevarmempaa käytöstä. (Lähde: Unkarinpaimenkoirat ry. Vuosikirjat 2012 -2021) Käyttäytymisen jalostustarkastuksia ei mudeille ole järjestetty.

	EVA	HYL	Yhteensä
Junioriluokka	1% (4 tulosta)	2% (7 tulosta)	422 tulosta
Nuorten luokka	2% (4 tulosta)	2% (4 tulosta)	258 tulosta
Avoim luokka	0% (1 tulosta)	1% (4 tulosta)	383 tulosta
Käyttöluokka	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	0 tulosta
Valioluokka	0% (0 tulosta)	1% (2 tulosta)	295 tulosta
Veteraaniluokka	0% (0 tulosta)	0% (0 tulosta)	194 tulosta
Yhteensä	1% (9 tulosta)	1% (17 tulosta)	1552 tulosta

Taulukko 10. EVA- ja HYL-tulokset näyttelyissä vuosina 2012 - 2021. Lähde: KoiraNet 8/2022

Rotuyhdistyksen julkaisemista vuosikirjoista käy ilmi, että mudeilla yleisin syy hylkäykseen näyttelyissä on ollut liian suuri koko. Yksittäisiä koiria on hylätty myös hammaspuutosten, rotumääritelmän vastaisen värin ja aggressiivisuuden vuoksi. EVA-tuloksen saamisen ainut syy on ollut voimakas pidättyväisyys tai suoranainen arkuus, jonka vuoksi tuomari ei ole päässyt koskettamaan koiraa. (Lähde: Unkarinpaimenkoirat ry. Vuosikirjat 2012 -2021)

4.2.4 Kotikäyttäytyminen ja lisääntyminen

Yksinoloon liittyvät ongelmat

Vahtikoirataustansa vuoksi mudit ovat usein teräviä ja puolustusviettisiä ja reagoivat nopeasti ja voimakkaasti kokemaansa uhkaan. Yleensä kuitenkin esimerkiksi kerrostalossa asuminen mudin kanssa sujuu ongelmitta vahtimistaipumuksesta huolimatta. Usein suurimmat ongelmat arkielämässä aiheuttaa nimenomaan mudin voimakas reviiritietoisuus, terävyys sekä vahtimis- ja puolustusvietti, mikä saattaa purkautua häiriökäyttäytymisenä, ellei mudi ole omistajansa hallinnassa. Yksinolon ongelmat, jos niitä on, ilmenevät useimmiten ääntelynä tai kodin irtaimiston tuhoamisena hampain. Parhaimmillaan mudi on kuitenkin kotiloissa hyvin rauhallinen, hiljainen ja huomaamaton koira.

Lisääntymiskäyttäytyminen

Mudin lisääntymiskäyttäytymistä leimaa alkukantaisuus. Mudilla ei ole rodulle tyypillisiä rakenteellisia tai henkisiä piirteitä, jotka vaikeuttaisivat luonnollista astumista, synnyttämistä tai pentujen hoitamista. Pääsääntöisesti astutus, tiineys, synnytys ja pentujen hoito sujuvat mudeilla helposti ja ilman avustamista. Mudinarttujen juoksut ovat usein säännölliset ja ongelmattomat. Mudeilla on hyvä sukupuolivietti, ja lähes poikkeuksetta sekä uros että narttu osoittavat kiinnostusta paritteluun. Kyky luonnolliseen lisääntymiseen ja voimakkaat emonvaistot ovatkin mudeille tyypillisiä, ja niitä tulisi ylläpitää ja vahvistaa jalostuksessa. Koiralla, joka ensimmäisen pentueensa kohdalla on osoittanut puutteellisia emo-ominaisuuksia, ei tulisi teettää toista pentuetta, ellei kyseessä ole esimerkiksi keisarinleikkauksesta johtuva ohimenevä pentujen hylkiminen.

Sosiaalinen käyttäytyminen

Mudi ei saa olla arka. Epävarma ja arka käytös tulee erottaa joillakin yksilöillä esiintyvistä lievistä pidättyväisyydestä vieraita ihmisiä kohtaan. Pidättyväisenkin mudin pitää kuitenkin sallia vieraan käsittely omistajan paikalla ollessa. Jalostuksessa tulisi suosia avoimia, sosiaalisia ja itsevarmoja koiria, sillä pienikin pidättyväisyys kuormittaa henkisesti koiraa. Vieraita koiria kohtaan mudi on usein välinpitämätön ja välttää konfliktia. Ihmistä kohtaan aggressiiviset, salakavalat ja pelkopurijat on ehdottomasti jätettävä jalostuksen ulkopuolelle.

Pelot ja ääniherkkyys

Äänivarmuus on sidoksissa koiran rohkeuteen ja vahvaan hermorakenteeseen. Ääniarkuus on todettu voimakkaasti periytyväksi ominaisuudeksi ja se hankaloittaa koiran ja omistajan normaalia elämää. Kotiloissa ääniarkuus tulee esiin esimerkiksi ukonilman tai muun kovan äänen pelkona. Ääniä pelkäävää koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Mudeilla ei ilmene laajamittaisesti ääniarkuutta.

Ikään liittyvät käytöshäiriöt

Mudeilla ei ilmene tavanomaisesta poikkeavia ikään liittyviä käytöshäiriöitä.

Rakenteelliset tai terveydelliset seikat, jotka voivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen

Mudeilla ei ilmene rakenteellisia tai terveydellisiä seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa koirien käyttäytymiseen.

4.2.5 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Keskeisimmät ongelmakohdat

Mudin luonteen keskeisinä ongelmakohtina voidaan pitää hermorakenteen heikkoutta, arkuutta sekä aggressiivisuutta, jotka ovat rotumääritelmän mukaan ei-toivottuja ominaisuuksia ja lisäksi aiheuttavat helposti ongelmia koiranpidossa. Heikkoon hermorakenteeseen liittyy usein myös ääniarkuutta, joka voi heikentää merkittävästi koiran elämänlaatua. Jalostuksessa tulisi pyrkiä avoimiin ja luoksepäästäviin koiriin eikä hermostunut, arkaa, ääniherkkää tai aggressiivista koiraa saa käyttää jalostukseen. Suuri terävyys ja voimakas vahtimisvietti voivat olla ongelmallisia piirteitä siinä ympäristössä, missä useimmat suomalaiset mudit nykyään elävät. Liiallinen pehmeys ja riittämätön toimintakyky taas eivät ole toivottavia rodun käyttöominaisuuksien säilymisen kannalta.

Ongelmien syyt ja vähentäminen

Mudi on perusluonteeltaan alkukantaisuutensa ja usein voimakkaan terävyytensä ja puolustusviettisiytensä vuoksi melko haastava koira, varsinkin asuinympäristöissä, joissa suurin osa Suomen mudeista nykypäivänä asuu. Mudipentujen kysyntä ja tarjonta ovat viime vuosina kasvaneet tasaisesti, ja kodinvaihtajamudeja on vuosittain muutamia yksilöitä. Monet kasvattajat panostavat kotien valintaan huolella, ja kasvattajien tulee jatkossakin valita tarkkaan kodit, joihin mudipentuja myydään. Vaikka mudi oikeanlaisissa olosuhteissa onkin mainio harrastus- ja seurakoira, se ei yleensä sovellu kokemattomalle koiraihmiselle tai ensimmäiseksi koiraksi.

Jalostuksessa ei suositella yhdistelmiä, joissa molemmilla koirilla on puutteita tai ongelmia samoissa luonneominaisuuksissa. Luonteissa tulee kiinnittää erityistä huomiota arkuuden välttämiseen ja siihen, että jalostukseen käytettävät koirat ovat toimintakykyisiä, hyvähermoisia ja koulutettavuudeltaan työkoiraksi sopivia.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

PEVISA-ohjelman voimaantulovuosi sekä ohjelman muutokset

Mudin PEVISA-ohjelmat

Voimaantulovuosi	Vastustettava sairaus	Vaadittavat toimenpiteet	Raja-arvot ja muut rekisteröintirajoitukset
2001	lonkkanivelen kasvuhäiriö	lonkkaniveltutkimus aikaisintaan 12 kk iässä	-
2007	lonkkanivelen kasvuhäiriö	lonkkaniveltutkimus aikaisintaan 12 kk iässä	Raja-arvo C, lonkkatutkimus edellytetään ennen astutusta

2007	patellaluksaatio	virallinen polvitutkimus	-
2007	silmäsairaudet	virallinen silmätutkimus	-

Kennelliiton päätöksen mukaisesti alle kolmevuotiaalle koiralle tehty polvitutkimus on voimassa kaksi vuotta lausuntopäivästä. Vanhentunut lausunto pitää uusia ennen seuraavaa astutusta. Yli kolmevuotiaalle koiralle annettu lausunto on voimassa pysyvästi.

Värimuunnosyhdistelmät merle - merle kielletään. Töpö-töpö -yhdistelmät ovat kiellettyjä. Rodulle on olemassa töpöhäntäisyyden geenitesti.

Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: Ei vaadita PEVISA-tutkimuksia. (Päivitetty 2.5.2011)

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö eli lonkkaniveldysplasia tarkoittaa perinnöllistä lonkkanivelen löysyyttä. Löysyys johtaa reisiluun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen. Lonkkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteiden ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina.

Vuosi	A	B	C	D	E	Yhteensä tutkittu
2012	9 (53%)	1 (6%)	7 (41%)	0 (0%)	0 (0%)	17
2013	12 (41%)	9 (31%)	6 (21%)	2 (7%)	0 (0%)	29
2014	9 (39%)	9 (39%)	3 (13%)	2 (9%)	0 (0%)	23
2015	18 (53%)	9 (26%)	5 (15%)	2 (6%)	0 (0%)	34
2016	9 (45%)	7 (35%)	3 (15%)	1 (5%)	0 (0%)	20
2017	11 (34%)	13 (41%)	7 (22%)	1 (3%)	0 (0%)	32
2018	11 (39%)	12 (43%)	5 (18%)	0 (0%)	0 (0%)	28
2019	12 (33%)	15 (42%)	6 (17%)	3 (8%)	0 (0%)	36
2020	11 (33%)	7 (21%)	11 (33%)	3 (9%)	1 (3%)	33
2021	8 (42%)	6 (32%)	3 (16%)	2 (11%)	0 (0%)	19

Yhteensä 110(41%) 88 (32%) 56 (21%) 16 (6%) 1 (0%) 271

Taulukko 11. Vuosina 2012 - 2021 lonkkaniveltutkitut mudit, lausuntovuosi. Lähde: SKL Koiranet 3/2022

Suomessa vuosina 2012 - 2021 lonkkakuvatuista mudeista (271 kpl) yhteensä 73% oli lonkiltaan terveitä (A tai B). Vuosina 2005 - 2011 tutkittiin 132 mudia, joista 86 % on terveitä (A tai B). Vuosina 2001 - 2004 tutkittiin 24 mudia, joista 71 % oli terveitä (A tai B). 2012-2021 lausutuista D- ja E-lonkkien osuus on 6,3%. Nousua edelliseltä tarkastelujaksolta 2007-2016 on 2,3%

Ruotsissa vuosina 2012 - 2020 syntyneistä mudeista on lonkkakuvattu yhteensä 76 yksilöä. Näistä lonkiltaan terveitä (A tai B) oli 74%. Vuoden 2021 tilastoa ei ole vielä saatavilla. Ruotsissa ja Norjassa vuoden 2011 loppuun mennessä lonkkatutkituista 107 mudista 94 % oli tervelonkkaisia. (lähteet: NorMudi <http://www.normudi.com/>, SKK Avelsdata)

Unkarissa mudien luuston tutkiminen ei ole yleistä ja vain pieneltä osalta jalostuskoiria on kuvattu lonkat. Virallisia lonkkalausuntoja antaa kaksi eri tahoa: Független Diszplázia Bizottság (FDB) ja Magyar Kísáallat Ortopédiai Egyesület (MKOE).

FDB:n lonkkien astetta kuvaavat kirjaimet, jotka vastaavat FCI:n luokitusta seuraavasti:

N normál	A normaali
M majdnem normál	B lähes normaali
E enyhe	C lievä

FDB julkaisee ainoastaan N-, M- ja E-tuloksen saaneiden koirien tiedot. Näitä huonompia tuloksia ei tilastoida ja julkaista. MKOE arvostelee lonkat FCI:n asteikon mukaan ja antaa lausunnon myös D- ja E-lonkista. Unkarissa lonkkatutkimus ei ole pakollinen ennen jalostuskäyttöä. Vuoden 2004 loppuun mennessä Unkarissa oli lonkkakuvattu 69 mudia, joista terveitä oli 69 %.

Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla virallisesti lonkkakuvattu, raja-arvo C. Jalostuksessa suositellaan vain seuraavia yhdistelmiä: A-A, A-B, B-B, A-C.

Patellaluksaatio eli polvilumpion sijoiltaanmeno

Polvinivelen rakenteelliset heikkoudet altistavat patellaluksaatiolle eli polvilumpion sijoiltaanmenolle. Patellaluksaatiota esiintyy suhteellisen runsaasti kääpiöroduilla ja sellaisilla suuremmilla roduilla, joilla on suora takajalka. Vika on periytyvä. Polvilumpion rakennetta säätelevät useat eri geenit, joiden esilletuloa myös ympäristö muokkaa. Patellaluksaatio on synnynnäinen ja jaetaan vian vakavuuden perusteella neljään eri asteeseen. I - asteen luksaatiot ovat tavallisesti oireettomia eivätkä kaipa hoitoa. II- ja III - asteen luksaatioissa koiralla havaitaan selviä liikkumisvaikeuksia. IV - asteen luksaatioissa polvilumpio on pysyvästi pois paikoiltaan. Patellaluksaatio voi myös pahentua, eikä nuorena saatu tulos välttämättä ole lopullinen. Lievien patellaluksaation muotojen hoidoksi riittää yleensä lepo ja kipulääkitys. Jos tämä ei auta, patellaluksaatiota voidaan hoitaa kirurgisesti. Leikkausmenetelmiä on useita. Vaikeimman asteen luksaatioissa hoito voi vaatia useita leikkauksia ja ennuste voi olla huono.

Vuosi	0	1	2	3	4	operoitu	Yhteensä
2012	27	2	0	0	0	0	29

2013	41	4	2	0	0	0	47
2014	29	2	1	1	0	0	33
2015	35	2	0	0	0	0	37
2016	36	0	2	0	0	0	38
2017	34	3	2	0	0	0	39
2018	35	3	0	0	0	0	38
2019	44	1	1	0	0	0	46
2020	32	5	1	0	0	0	38
2021	28	4	1	0	0	0	33
Yhteensä	341	26	10	1	0	0	378

Taulukko 12. Mudien polvitutkimustulokset vuosilta 2012 - 2021, lausuntovuosi. Lähde: SKL. KoiraNet. 3/2022

Tilaston mukaan vuosina 2012 - 2021 tutkituista 378 mudista polviltaan terveitä (0) oli 90%. Vuosina 2002 - 2011 tutkittujen mudien kohdalla vastaava osuus oli 95%.

Patellaluksaation voidaan todeta olevan mudeilla edelleen suhteellisen harvinainen ongelma, joskaan tieto ei välttämättä vastaa todellisuutta, sillä tähän asti tutkitut koirat ovat olleet nuoria, pääasiassa alle 3-vuotiaita. 1.1.2012 voimaan tulleen Suomen Kennelliiton – Finska Kennelklubben ry:n polvilausuntosäännön mukaan patellaluksaatiolausunto ei välttämättä ole pysyvä, vaan koiran polvien tilanne voi rakenteesta riippuen muuttua vanhemmiten. Siksi pysyvän polvilausunnon saa vain yli 3-vuotiaalle koiralle. Polvitutkimuksia on syytä siis tehdä mudeille jatkossakin.

Jalostuksessa ei suositella yhdistettäväksi kahta koiraa, joilla on diagnosoitu patellaluksaation aste 1. Astetta 2 sairastavaa koiraa ei tulisi käyttää jalostukseen.

Silmäsairaudet

Vuonna 2007 voimaan tullut PEVISA-ohjelma edellyttää jalostuskoirilta silmätutkimusta. Raja-arvoa ei ole.

vuosi	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	yhteensä
tutkittu	23	31	25	31	29	28	28	31	21	16	263
terveitä	21	27	23	25	24	23	23	27	17	12	222

Taulukko 13. Mudien silmätutkimuksissa terveiksi todettujen koirien osuus tutkituista vuosina 2012 - 2021. Lähde: SKL. KoiraNet 3/2022

Vuosina 2012 - 2021 tutkittiin 263 mudia, joista 23 koiralla todettiin distichiasis, kahdella kortikaalinen katarakta, neljällä PPM iris-iris, kuudella puutteellinen kyynelkanavan aukko, yhdellä ektooppinen cilium, yhdellä lasiaisen rappeuma ja yhdellä PHTVL/PHPV sairauden aste 2-6. Silmiltään terveitä koiria oli 222

eli 84%. Vuosina 2007 - 2011 tutkittiin 127 mudia, joista terveitä oli yhteensä 109 koiraa eli 86%.

Silmätutkimuksia on syytä tehdä jatkossakin. Kaikkien koirien silmät olisi hyvä tutkia vähintään kaksi kertaa niiden elämän aikana, kerran nuorena n. 2 – 3 -vuotiaana ja toisen kerran n. 7 – 8 -vuotiaana, jotta silmätauti- ja silmätauti- esiintymisen laajuutta saataisiin kartoitettua. Jalostuskoirien silmät tulisi tutkituttaa useammin. Suositellaan, ettei kahta koiraa, joilla on todettu distichiasis tai trichiasis yhdistetä jalostuksessa. Katarakta tai muuta sokeuttavaa silmätautia sairastavaa koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Sairaana koiran terveiden lähisukulaisten jalostuskäytön tulee olla harkittua. Avoimen diagnoosin saaneen koiran jalostuskäyttö tulee myös harkita tarkkaan. Koiran vanhemmilla ja sisaruksilla tulisi olla mahdollisimman tuore silmätutkimuslausunto, joka osoittaa ne terveiksi.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Kyynärniveldysplasia eli kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varisliakkeen sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke. Kyynärnivelen inkongruenssia pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi. Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Suomessa käytetään kyynärnivelen tutkimuksissa IEWG:n esittämää arvosteluasteikkoa: 0 terve, 1 lievät muutokset, 2 kohtalaiset muutokset, 3 voimakkaat muutokset.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. (Lähde: Kennelliitto)

Kyynärniveldysplasia ei kuulu mudilla PEVISAan, mutta tutkimuksia on tehty mudeille aktiivisesti lonkkaniveltutkimusten yhteydessä. Vuosien 2012-2021 välillä tutkimuksia tehtiin yhteensä 240 kappaletta, joista terveitä (0) oli 232 koiraa eli 97%. Muutokset, joita mudeilla kyynärnivelistään todettiin, olivat enimmäkseen lieviä (1) 3%, lisäksi yksi koira jolla voimakkaat muutokset (3). Vuosina 2002-2011 vastaava osuus oli 98 %:ssa koirien kyynärnivelet on todettu terveiksi (lähde: KoiraNet).

Erilaiset iho-ongelmat

Mudeilla esiintyy atooppisia oireita, allergioita ja erilaisia karvapeitteeseen liittyviä ongelmia. Näihin tulee kiinnittää huomiota jalostuksessa. Lisäksi joillain yksilöillä on sinisen koiran syndroomaan liittyviä oireita. Sinisen koiran syndroomalla tarkoitetaan siniseen väriin toisinaan liittyvää perinnöllistä karvatupen kehityshäiriötä, siis Blue Dog Syndrome (BDS) tai Color Dilution Alopecia (CDA) nimillä kulkevaa sairautta. Kyseessä on tietyn tyyppinen karvatupen kehityshäiriö, jonka perimmäinen syy on häiriö melaniinin (väripigmentti) jakautumisesta karvassa ja karvatupessa. Sinisen koiran syndrooma useimpien mudien kohdalla aiheuttaa pelkästään kosmeettista häiriötä – osittaista karvanlähtöä ja huonokarvaisuutta, johon ei kuitenkaan yleensä kuulu kutinaa, raapimista tai muita koiran elämänlaatua heikentäviä oireita. Lievät BDS-oireet eivät rajoita koiran elämää tai sen harrastuskäyttöä. (Lähde: Laitinen, Jonna. BDS eli sinisen koiran syndrooma (2010))

Epilepsia

Epilepsia on yleisin koirilla esiintyvä neurologinen sairaus ja yleensä perinnöllinen epilepsia puhkeaa yhden - viiden vuoden iässä. Noin prosentilla kaikista koirista on epilepsia, mutta epilepsian yleisyydessä on rotukohtaisia eroja. Koiran epilepsia aiheutuu aivojen sähköisen toiminnan häiriöistä, ja

kohtauksen rajuus voi vaihdella hetkellisestä poissaolo-kohtauksesta vakavaan kohtaukseen johon liittyy kouristelua ja tajunnanmenetys.

Vuoden 2008 jälkeen on rodun kotimaassa raportoitu useita epilepsiatapauksia ja nykytiedon valossa on selvää, että mudeilla esiintyy perinnöllistä epilepsiaa. Myös Suomessa on ilmennyt joitakin epilepsiatapauksia. MEOE Mudi Klubin mukaan mudien epilepsia on resessiivinen ja todennäköisesti sen taustalla on useampia geenejä. Sairastuneiden koirien sukulaisuussuhteet viittaavat perinnölliseen epilepsiaan, mutta osassa tapauksia taustalla voi olla myös ulkoisia syitä.

MEOE Mudi Klubin ohjeistus:

1. Sairaahan koiran täyssisarukset luokitellaan kantajiksi.
2. Sairaahan koiran pennut ovat kaikki kantajia, myös silloin, jos pentueen toinen vanhempi ei ole kantaja. Jos toinenkin vanhempi on kantaja, on todennäköisempää, että pentueeseen syntyy sairaita pentuja. Jos epileptisen koiran jälkeläiset eivät sairastu, se ei tarkoita sitä, etteikö pentueen toinen vanhempi voisi olla sairauden kantaja.
3. Koska kyseessä on todennäköisesti resessiivinen sairaus, molemmat epileptisen mudin vanhemmat luokitellaan kantajiksi. Myös molemmiin puoliin ainakin yhden isovanhemman on oltava kantaja, jolloin epileptisen mudin kaikki isovanhemmat (4) luokitellaan epäilyiksi kantajiksi, kunnes on kehitetty DNA-testi, jolla kantajuus voidaan pois sulkea.
4. Jalostukseen ei suositella epileptisiä koiria, epileptisen koiran vanhempia, epileptisen koiran jälkeläisiä tai epileptisen koiran täyssisarusia.

Unkarilaiset rodun harrastajat ovat organisoineet DNA-näytteiden ottoa epilepsiaa sairastavista koirista ja niiden sukulaisista, ja toimittaneet näytteitä koirien epilepsiaa tutkivalle Hannes Lohen tutkijaryhmälle Helsingin Yliopistoon.

Sairaahan yksilön vanhemmat, jälkeläiset, sisarusukset, puolisisarusukset ja muut sukulaiset voivat olla kantajia. Mitä kaukaisempi sukulaisuussuhde, sitä vaikeampaa on arvioida todennäköisyyttä sille, onko yksilö sairauden kantaja. Yleisesti voidaan sanoa, että mitä kaukaisempi sukulaisuussuhde sairaaseen yksilöön, sitä matalampi riski kantaa sairautta.

Epilepsian suhteen suositellaan seurattavaksi MEOE Magyar Mudi Klubin ohjeistusta. Jalostukseen ei suositella epileptisiä koiria, epileptisen koiran vanhempia, epileptisen koiran jälkeläisiä tai epileptisen koiran täyssisarusia. Ei suositella yhdistettäväksi linjoja, joissa tiedetään olevan epilepsiaa.

Suosittelaaan ottamaan yhteyttä rotujärjestön tai rotuyhdistyksen jalostusneuvojiin riskien kartoitusta varten. (Lähde: Laitinen, Jonna. Mudien epilepsia – taustat ja tulevaisuus (2011), MEOE Mudi Klub)

Selkärangan ongelmat

Välimuotoinen lanne-ristinikama (lumbosacral transitional vertebra, LTV) on yleinen synnynnäinen ja perinnöllinen nikamaepämuodostuma, jonka periytymismekanismia ei tunneta. LTV:llä tarkoitetaan nikamaa, jossa on sekä lanne- että ristiniikaman piirteitä. Välimuotoinen nikama voi olla viimeinen lannenikama (L7), jolloin puhutaan sakralisaatiosta tai ensimmäinen ristiluun nikama (S1), jolloin puhutaan lumbalisaatiosta. Muutos voi olla symmetrinen eli samanlainen oikealla ja vasemmalla puolella tai epäsymmetrinen, jolloin selällä otetussa röntgenkuvassa nähdään puoliero. Diagnoosi tehdään usein lonkkakuvasta, josta voidaan nähdä koiran ristiluun ja lanne-ristiluuliitos yhdestä suunnasta ("ylhäältäpäin"). Joillain koirilla lannenikamien lukumäärä on poikkeava, normaalin 7 nikaman sijaan näillä koirilla on 8 tai 6 lannenikamaa. Tämä on yksi LTV:n muoto ja se voidaan nähdä sivusuunnasta otetusta röntgenkuvasta (koira on kuvattaessa kyljellään), jossa ristiluun lisäksi näkyy koko lanneranka. LTV:tä esiintyy useilla koiraroduilla, ja ainakin saksanpaimenkoirilla sen yhteydestä

selkävaikeuksiin on tutkimustietoa. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksia voivat olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet. Hoitona käytetään lepoa ja kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa. Kotikoirina sairastuneet koirat pärjäävät usein melko hyvin, mutta ennuste paluusta harrastus- tai työkoiraksi on epävarma. Saadakseen LTV-lausunnon on koiran oltava vähintään 12 kk vanha. Lanne-ristinikaman tilaa arvioidaan seuraavanlaisella asteikolla: LTV0 = normaali, LTV1 = jakautunut ristiluun harjanne (S1-S5), LTV2 = symmetrinen välimuotoinen lanneristinikama, LTV3 = epäsymmetrinen lanne-ristinikama, LTV4 = 6 tai 8 lannenikamaa. (Lähde: Suomen kennelliitto)

LTV-muutosten yleisyydestä eri roduissa ei juurikaan ole vielä tietoa. Kennelliiton jalostustieteellinen toimikunta suosittelee jättämään oireilevat koirat pois jalostuksesta. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta muun kuin LTV0-tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa. (ELT Anu Lappalainen, Helsingin yliopisto).

vuosi	LTV0	LTV1	LTV2	LTV3	LTV4	yhteensä
2014	7	0	0	0	0	7
2015	18	2	1	3	0	24
2016	13	1	0	0	0	14
2017	12	1	0	0	2	15
2018	19	2	0	1	1	23
2019	27	0	0	3	2	32
2020	23	3	0	0	0	26
2021	15	3	0	0	0	18
yhteensä	134	12	1	7	5	159

Taulukko 14. Mudien LTV-lausunnot vuosina 2014 - 2021, lausuntovuosi. Lähde: SKL. KoiraNet, 4/2022

Oheisessa taulukossa on esitetty mudien LTV-lausunnot vuosina 2014 - 2021. Tutkituista koirista 84% on ollut terveitä (LTV0), mutta kaikkia muita tuloksia on myös saatu. On siis suositeltavaa, että mudien selkien kuvaamista LTV-muutosten varalta jatketaan.

Selkärangan nikamien epämuodostumat (vertebrae anomaly, VA)) ja siitä johtuva koko selkärangan epämuotoisuus liittyvät eräillä koiraroduilla (bostoninterrieri, englanninbulldoggi ja ranskanbulldoggi ja) esiintyvään ”korkkiruuvihäntään”. Näillä koirilla yleisimpiä nikaman kehityshäiriöitä ovat erimuotoiset puolinnikamat (hemivertebra) ja perhosnikamat (nikama, joka selällään otetussa kuvassa muistuttaa muodoltaan perhosta). Spina bifida (selkärankahalkio) on tila, jossa nikaman katto ei ole sikiönkehityksen aikana sulkeutunut ja selkäydin tai sen kalvot ovat ilman nikaman luista suoja. Myös häntä ja ristiluun ovat näillä roduilla muodostuneet epämuodostuneista nikamista, minkä takia häntä on epämuodostunut, hyvin lyhyt ja jäykkä. Kipuja tai neurologisia ongelmia esiintyy, jos epämuodostuneet nikamat painavat selkäydintä. Tällainen selkä on myös normaalia alttiimpi tapaturmille. Hännän epämuodostumat voivat aiheuttaa virheasennon, joka voi johtaa ulostamisvaikeuksiin tai ihovaurioihin. On todennäköistä, että kaikilla tämän tyyppisillä koirilla esiintyy epämuodostuneita nikamia, mutta niiden määrä ja muoto vaihtelevat eri yksilöillä.

Nikamien epämuodostumista voi saada lausunnon 12 kuukautta täyttänyt koira. Arvostelussa käytetty asteikko on seuraavanlainen: VA0 = normaali, VA1 = lievä, VA2 = selkeä, VA3 = keskivaikea, VA4 = vaikea. (Lähde: Suomen Kennelliitto)

Oheisessa taulukossa on esitetty mudien VA-lausunnot vuosilta 2014 - 2021. Terveitä (VA0) oli 91% tutkituista koirista. Terveiden lisäksi on saatu vain VA1-lausuntoja, joista kaikki eivät ole huomionarvoisia: kyseisen tuloksen saavat myös koirat, joilla on viimeisessä rintanikamassa vaillinaisesti kehittyneet kylkiluut, vaikka itse nikama olisi muuten normaalin muotoinen. Näiden kylkiluun tynkien ei ole todettu aiheuttavat koiralle oireita.

vuosi	VA0	VA1	VA2	VA3	VA4	yhteensä
2014	5	0	0	0	0	5
2015	11	1	0	0	0	12
2016	7	0	0	0	0	7
2017	13	0	0	0	0	13
2018	21	0	0	0	0	21
2019	25	8	0	0	0	33
2020	23	1	0	0	0	24
2021	14	2	0	0	0	16
yhteensä	119	12	0	0	0	131

Taulukko 15. Mudien VA-lausunnot vuosina 2014 - 2021, lausuntovuosi. Lähde: SKL. KoiraNet, noudettu 4/2022.

Spondyloosi on selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -siltoja. Spondyloosia kehittyy usein normaalistikin ikääntymisen myötä, mutta bokseilla rappeumaa todetaan jo nuorilla koirilla. Spondyloosi on todettu perinnölliseksi sairaudeksi bokseilla (perinnöllisyys 0,42–0,62), joten sitä voidaan vastustaa jalostusvalinnoilla.

Silloittumat ovat yleisimpiä rintarangan loppuosassa ja lannerangan sekä ristiselän alueella, joten rinta- ja lannerangasta otetut sivukuvat ovat riittäviä kartoituskuvaamisessa. Spondyloosin suositeltava kuvausikä bokseilla on 2 vuotta, jolloin ikääntymismuutoksia ei vielä ole, mutta perinnölliset muutokset ovat ehtineet muodostua. Vanhalle koiralle sallitaan hieman enemmän muutoksia kuin saman lausunnon saavalle nuorelle koiralle, mutta eri-ikäisten koirien lausuntoja on vaikea verrata

suoraan, koska ikääntymismuutosten osuutta on hankalaa arvioida. Kuitenkin kannattaa muistaa, että spondyloosi on etenevä sairaus, joten puhdas selkä tai vain lievät muutokset vanhemmalla koiralla on jalostuksellisesti erittäin merkittävä löydös. Spondyloosia pidettiin pitkään koiralle merkityksettömänä oireettomana ikääntymismuutoksena. On kuitenkin havaittu, että selkärankaan muodostuneet luupiikit ja silloittumat voivat aiheuttaa koiralle vaihtelevanasteisia oireita kuten jäykkyyttä, ontumista, epämääräisiä selkäkipuja ja hyppäämishaluttomuutta. Kehittymässä olevat luupiikit voivat murtua tai hangata toisiaan aiheuttaen tulehduskipua alueella – toisinaan paikalliset oireet helpottavat kun luutumisen etenee täydeksi sillaksi. Ventraalinen eli nikamien alapuolelle muodostuva siltamuodostus jäykistää selkää rasittaen viereisiä nikamavälejä. Harvinaisempi lateraalinen eli nikamien sivuille muodostuva spondyloosi voi painaa hermojuuria ja aiheuttaa koiralle rajujakin oireita, kuten virtsan ja ulosteen pidätyskyvyttömyyttä tai halvausoireita. Tällaisen tilanteen diagnosointi vaatii useimmiten röntgenkuvauksen lisäksi tietokonetomografia (CT) tai magneetti (MRI) tutkimuksen. Spondyloosia sairastavien koirien oireilu vaihtelee voimakkaasti yksilöittäin ja jopa vaikeaa spondyloosia sairastava bokseri voi olla täysin oireeton, joten kartoituskuvaaminen on jalostuksellisesti tärkeää.

Saadakseen virallisen spondyloosilausunnon tulee koiran olla täyttänyt 24 kk. Spondyloosin arvostelussa käytettävä asteikko on seuraavanlainen: SP0 = terve, SP1 = lievä, SP2 = selkeä, SP3 = keskivaikea, SP4 = vaikea. (Lähde: Suomen Kennelliitto)

Vuosina 2014 - 2021 tutkittiin spondyloosin osalta 67 mudia, joista vain yhdellä todettiin lievä spondyloosi (SP1). Spondyloosia kuitenkin ilmenee muilla paimenkoiraroduilla, joten selkien tutkimista on syytä jatkaa.

vuosi	SP0	SP1	SP2	SP3	SP4	yhteensä
2014	4	0	0	0	0	4
2015	11	1	0	0	0	12
2016	5	0	0	0	0	5
2017	7	0	0	0	0	7
2018	12	0	0	0	0	12
2019	8	0	0	0	0	8
2020	10	0	0	0	0	10
2021	9	0	0	0	0	9
yhteensä	66	1	0	0	0	67

Taulukko 16. Mudien SP-lausunnot vuosina 2014 - 2021, lausuntovuosi. Lähde: SKL. KoiraNet, noudettu 4/2022.

Virallisia selkäläusuntoja spondyloosista (SP), välimuotoisesta lanne-ristinikamasta (LTV) sekä nikamien epämuodostumista (VA) on ollut mahdollista saada vasta lokakuusta 2013 alkaen. Näiden kahdeksan vuotta kattavien tilastojen valossa voidaan todeta, että selkärangan ongelmat eivät ole mudeilla kovin yleisiä. Yleisin niistä on välimuotoinen lanne-ristinikama, joka todettiin 16% tutkituista koirista. Selkien tutkimista on syytä jatkaa tutkimustiedon saamiseksi ja näiden ongelmien periytyvyyden kartoittamiseksi koirilla ylipäätään.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä
Hermostollinen sairaus	4 vuotta 11 kuukautta	1
Iho- ja korvasairaudet	6 vuotta 3 kuukautta	2
Immunologinen sairaus	5 vuotta 0 kuukautta	3
Kasvainsairaudet, syöpä	12 vuotta 1 kuukautta	17
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	14 vuotta 8 kuukautta	1
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	14 vuotta 0 kuukautta	6
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	6 vuotta 1 kuukautta	7
Luusto- ja nivelsairaus	9 vuotta 0 kuukautta	3
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	9 vuotta 2 kuukautta	1
Muu sairaus, jota ei ole listalla	7 vuotta 3 kuukautta	8
Selkäsairaus	7 vuotta 8 kuukautta	4
Silmäsairaus	10 vuotta 8 kuukautta	1
Sydänsairaus	9 vuotta 3 kuukautta	3
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 2 kuukautta	7
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	13 vuotta 8 kuukautta	24
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	10 vuotta 5 kuukautta	16
Kaikki yhteensä	10 vuotta 3 kuukautta	104

Taulukko 17. Mudien kuolinsyyt. Lähde: SKL jalostustietojärjestelmä 8/2022

Koiranetin kuolinsyytilaston mukaan mudin keskimääräinen elinikä on 10 v 3 kk. Vanhuuden vuoksi menehtyneiden keski-ikä on kuitenkin huomattavasti korkeampi, 13 v 8 kk, joka tilastossa edustaa 23% ilmoitetuista syistä. Yleisimmät muut, kuin iän vuoksi merkityt kuolinsyyt tilastossa ovat kasvainsairaudet ja syöpä (16,3%), lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriön vuoksi (6,7%) ja tapaturmaisesti tai liikennevahingon vuoksi menehtyminen (6,7%).

4.3.4 Lisääntyminen

Keskimääräinen pentuekoko

Suomessa syntyneiden mudipentueiden keskimääräinen pentuekoko oli vuosina 2011-2021 5,3 pentua.

Astumisvaikeudet

Mudeilla ei juuri esiinny astumisvaikeuksia, jotka johtuisivat muusta kuin väärästä astutusajankohdasta.

Tiinehtymisvaikeudet

Mudeilla ei juuri esiinny tiinehtymisvaikeuksia.

Synnytysongelmat

Mudeilla ei juuri esiinny synnytysongelmia. Tiedossa on tapauksia, joissa pentu on jäänyt jumiin synnytyskanavaan ja narttua on jouduttu avustamaan pennun ulos saamiseksi. Kyse ei yleensä ole ollut polttoheikkoudesta, vaan joko syntyvän pennun suuresta koosta tai ahtaudesta emän synnytyskanavassa tai ulkosynnyttimissä.

Pentujen hoitamiseen liittyvät ongelmat nartuilla

Mudeilla ei juuri esiinny pentujen hoitamiseen liittyviä ongelmia.

Pentukuolleisuus

Rotujärjestöllä ei ole tarkkaa tai kattavasti kerättyä tietoa pentukuolleisuudesta.

Synnynnäiset viat ja epämuodostumat

Rotujärjestöllä ei ole tarkkaa tai kattavasti kerättyä tietoa synnynnäisistä vioista tai epämuodostumista.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Ulkomuotoon liittyvät anatomiset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Rakenteeltaan liioittelemattomana koirana mudilla ei ole ulkomuotoon liittyviä anatomisia piirteitä, jotka altistaisivat rodun yksilöitä sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Keskeisimmät ongelmakohdat

Mudi on varsin terve rotu, jolla kuitenkin esiintyy useita muillakin koiraroduilla yleisiä sairauksia. Ainoastaan mudille tyypillisiä sairauksia ei ole tiedossa. Kaikkien sairauksien tilastointiin vaikuttaa myös koirien vähäinen lukumäärä, siksi onkin tärkeää seurata tilannetta pitkällä aikavälillä ja yleiskuvaa seuraten.

Rodun keskeisimpiä terveysuhkia ovat lonkkanivelen kasvuhäiriö, patellaluksaatio, erilaiset silmätaudit, kyynärnivelen kasvuhäiriö, allergiat ja iho-ongelmat sekä epilepsia.

Ongelmien mahdollisia syitä

Rodun maailmanlaajuisestikin pieni kanta altistaa sen erilaisille sisäsiitoksen aiheuttamille sairauksille, joita voi tulla esiin yksittäistapauksina. Sisäsiitoksen aiheuttamia ongelmia vältetään parhaiten huomioimalla jalostusyhdistelmien sisäsiitosasteet ja käyttämällä jalostuksessa harkiten myös rotuunotettuja koiria. Myös mahdolliset puutteet kasvattajien ja harrastajien välisessä tiedonkulussa ja avoimuudessa voivat vaikuttaa tällaisten sairauksien esiintymiseen. Siksi onkin ensiarvoisen tärkeää, että sairauksista voidaan jatkossakin keskustella avoimesti paitsi suomalaisten, myös eri maiden mudikasvattajien ja -harrastajien kesken.

4.4. Ulkomuoto

Mudi on ulkomuodoltaan kaikin tavoin liioittelematon koira ja se soveltuu nykyisellään alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa erinomaisesti. Mudin rotumääritelmässä ei ole vaatimuksia, jotka altistaisivat rodun terveysongelmille.

Kuva 1. Mudin värit, jotka rotumääritelmä hyväksyy. Lähde: Tuomarikoulutusmateriaali, Unkarinpaimenkoirat ry. 2016

Rotumääritelmä

MUDI (MUDI) Ryhmä: 1 FCI:n numero: 238 Hyväksytty: FCI 22.11.2004 SKL-FKK 16.5.2005 Alkuperämaa: Unkari

KÄYTTÖTARKOITUS: Paimenkoira. Paimenet arvostavat mudin rohkeaa luonnetta ja kykyä paimentaa myös vaikeasti käsiteltävää ja suurikokoista karjaa. Sitä käytetään jopa villisian metsästykseen. Erinomainen suojele- ja seurakoira, vahtija hälytyskoira, käytetään myös huumekoirana. Erinomainen agilitykoira, rakastettava kotikoira. Suhteellisen lyhyen karvapeitteensä ja erinomaisen sopeutuvaisuutensa ansiosta soveltuu ongelmitta sisäkoiraksi.

FCI:N LUOKITUS: Ryhmä 1 lammas- ja karjakoirat (paitsi sveitsinpaimenkoirat) Alaryhmä 1 lammaskoirat

Käyttökoetulosta ei vaadita

LYHYT HISTORIAOSUUS: Rotu sai alkunsa 1700- ja 1800-luvulla unkarilaisten ja mitä todennäköisimmin erilaisten pystykorvaisten saksalaisten paimenkoirien risteytyksistä.

YLEISVAIKUTELMA: Keskikokoinen paimenkoira, jolla on kiilamainen pää ja pystyt korvat. Ylälinja laskee selvästi takaosaa kohti. Pää ja raajat ovat lyhyen, sileän karvan peittämät. Muissa osissa karva on jonkin verran pitempää ja erittäin laineikasta tai hieman kiharaa. Eri värimuunnoksia.

TÄRKEITÄ MITTASUhteITA: Rungon pituus on suunnilleen sama kuin säkäkorkeus; rintakehän syvyys on hieman alle puolet säkäkorkeudesta; kuonon pituus on hieman alle puolet pään kokopituudesta.

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: Erinomaisen oppimiskykyinen, eloisa, rohkea, tarkkaavainen, työntoinen, valpas ja sopeutuvainen.

PÄÄ: Mudin huomiota herättävin kohta on epäilemättä sen pää, jonka tulee antaa vaikutelma valppaasta, aina tarmokkaasta, iloisesta ja älykkästä eläimestä, joka ei ole vähääkään arka eikä aggressiivinen. Pää on kiilamainen ja kirsua kohti kapeneva.

Kallo: Kallo ja otsa ovat hieman kaarevat. Niskakyhmy ei ole korostunut. Kulmakaaret ovat vain hieman kehittyneet.

Otsapenger: Vähäinen.

Kirsu: Kapea ja etuosastaan pyöreähkö; sieraimet ovat kohtalaisen leveät. Mustilla, valkoisilla, kellanruskeilla ja blue merlen värisillä yksilöillä kirsu on aina musta; muun värisillä kirsun väri sointuu karvapeitteen väriin, siten esim. ruskeilla yksilöillä kirsu on ruskea ja harmaansinisillä harmaansininen.

Kuono: Kohtalaisen voimakas. Kuononselkä on suora.

Huulet: Tiiviisti purentaa myötäilevät. Suupieli on hieman pykäläinen. Huulipigmentti vastaa kirsun pigmenttiä.

Leuat / hampaat: Täydellinen hammaskaavion mukainen leikkaava purenta. Säännölliset, keskikokoiset hampaat.

Silmät: Kapeat, sisä- ja ulkokulmistaan hieman suipot, hieman vinoasentoiset ja antavat koiralle ilikurisen ilmeen. Silmien tulee olla mahdollisimman tummat.

Ainoastaan blue merlen värisillä koirilla herasilmäisyys (sininen tai valkoinen silmä) ei ole virhe. Silmäluomet ovat tiiviit ja kauttaaltaan pigmentoituneet. Ruskeilla yksilöillä silmäluomien reunat ovat ruskeat ja harmaansinisillä harmaansiniset.

Korvat: Ylös kiinnittyneet, pystyt, ylösalaisin käännetyn V:n muotoiset ja runsaiden, yli korvan reunan ulottuvien karvojen peittämät. Korvat reagoivat hyvin eloisasti ja ne voivat kääntyä toisistaan riippumatta kuten tutka. Ne ovat noin 10 - 15% tyvileveyttään pitemmät.

KAULA: Hieman ylös kiinnittynyt, muodostaa 50 - 55:n kulman vaakatasoon nähden. Kaula on keskipitkä, vain hieman kaareva ja hyvin lihaksikas. Ei löysää kaulanahkaa eikä selvää kaulusta. Uroksilla voi olla vähäinen, ei korostunut harja.

RUNKO

Ylälinja: Selvästi lantiota kohti laskeva.

Säkä: Selvästi erottuva, pitkä ja lihaksikas.

MUDI 3/5

Selkä: Suora ja lyhyt.

Lanne: Keskipitkä ja kiinteä.

Lantio: Lyhyt, hieman viisto, keskileveä ja lihaksikas.

Rintakehä: Eturinta on hieman kaareva. Kylkiluut ovat hieman kaarevat ja kyljet jokseenkin litteät.

Alalinja ja vatsa: Vatsaviiva on hieman kohoava.

HÄNTÄ: Keskikorkealle kiinnittynyt, levossa riippuva, kärkikolmannes kohoaa miltei vaakatasoon. Tarkkaavaisen ja eloisasti liikkuvan koiran häntä nousee sirpin muotoisena selkälinjaa korkeammalle. Hännän typistäminen ei ole toivottavaa, mutta sitä ei pidetä virheenä. Mikäli häntä on typistetty, tulee kaksi tai kolme häntänikamaa olla selvästi jäljellä. (Huom. Suomessa typistyskielto.) Synnynnäinen töpöhäntäisyys tai hännättömyys on harvinaista; sitä ei pidetä virheenä. Häntä on runsaskarvainen; hännän alapuolella karva voi olla jopa 10 - 12 cm pitkää.

RAAJAT

ETURAAJAT:

Lavat: Kohtalaisen viistot ja hyvin lihaksikkaat. Rinnan etuosa on kaareva, rintalastan kärki vain hieman ulkoneva.

Olkavarret: Keskipitkät, muodostavat noin 45°:n kulman vaakatasoon nähden.

Kyynärpäät: Tiiviisti rungonmyötäiset.

Ranteet: Kiinteät ja kuivat.

Välikämmenet: Pystyt.

Etukäpälät: Pyöreät; varpaat ovat tiiviisti yhdessä. Varpaiden välit ja alapuoli ovat vain hieman karvoittuneet. Päkiät ovat kimmoiset; kynnet liuskeenharmaat ja kovat.

TAKARAAJAT:

Yleisvaikutelma: Takaraajat ovat hieman taka-asentoiset.

Reidet: Pitkät ja voimakaslihaksiset.

Väliljalat: Lyhyet ja pystyt.

Takakäpälät: Kuten etukäpälät. Kannukset eivät ole toivottavat. (Huom. Suomessa typistyskielto)

LIIKKEET: Tyypillinen liikunta on lyhyt- ja nopea-askelista.

NAHKA: Tiivis ja poimuton.

KARVAPEITE

Karva: Pää ja raajojen etuosa ovat lyhyen, suoran ja sileän karvan peittämät. Muissa osissa karva on kauttaaltaan erittäin laineikasta tai hieman kiharaa, tiheää ja aina kiiltävää, noin 3 - 7 cm pitkää. Joissakin kohdissa muodostuu pyörteitä ja harjanteita. Karva on pisintä kyynärvarsien ja reisien takaosassa, missä se muodostaa selvät hapsut.

Väri:

- kellanruskea

-musta

-blue merle ts. mustalaikkuinen, -raitainen, -juovikas tai -täplikäs, pohjaväri on sinertävänharmaa, sävy vaihtelee tummasta vaaleaan

-tuhkanvärinen

-ruskea

Vain pienehköt valkoiset merkit sallitaan, ne eivät kuitenkaan ole toivottavia. Halkaisijaltaan alle 5 cm:n kokoinen valkoinen rintamerkki ja pienet valkoiset merkit varpaissa sallitaan, mutta ne eivät ole toivottavia.

-valkoinen.

KOKO JA PAINO

Säkäkorkeus: Urokset 41 - 47 cm, ihannekorkeus 43 - 45 cm

Nartut 38 - 44 cm; ihannekorkeus 40 - 42 cm

Paino: Urokset 11 - 13 kg, nartut 8 - 11 kg.

VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen ja sen vaikutukseen koiran terveyteen ja hyvinvointiin.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET:

- Vihaisuus tai liiallinen arkuus
- Selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen.
- Lihonvärinen, maksanruskea tai täplikäs kirsu mustilla, valkoisilla, kellanruskeilla, blue merlen tai tuhkanvärisillä yksilöillä, lihanvärinen tai täplikäs kirsu ruskeilla yksilöillä
- Yhden tai useamman etuhampaan, kulmahampaan, P2 - P4 välihampaan tai M1- M2 poskihampaan puuttuminen, useamman kuin kahden P1 hampaan puuttuminen, M3:ia ei oteta huomioon
- Ylä-, ala- tai ristipurenta, yli 2 mm:n rako ylä- ja alaetuhammasrivien välissä;
- keltaiset silmät mustilla koirilla
- Riippuvat korvat
- Lyhyt, sileä, pinnanmyötäinen karva koko rungossa, pitkä karva päässä, huopaantuva karvapeite
- Sudenharmaa väri, musta keltaisesta ruskeaan olevin merkein
- Säkäkorkeus alle 38 cm tai yli 47 cm;
- Albinismi.

HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria.

Rodun koirien näyttelykäynnit

Mudeille on kertynyt vuosina 2012 - 2021 Suomessa keskimäärin 155 näyttelykäyntiä vuodessa, yhteensä 1552 näyttelykäyntiä. Vuosina 2020 ja 2021 näyttelykäyntien lukumäärä on jäänyt poikkeuksellisen pieneksi (2020 vain 25 käyntiä, 2021 vain 83 käyntiä) johtuen COVID-pandemiasta.

Kotimaan näyttelyihin vuosina 2012 - 2021 osallistuneista mudeista laatuarvosanan erinomainen tai erittäin hyvä on saanut 95% koirista. Hylätyn arvosanan on tällä aikavälillä saanut 1% osallistuneista, siis yhteensä 17 koiraa. Hylättyjen osuus on hieman laskenut, sillä vuosina 2002 - 2011 hylätyn sai 22 koiraa, siis 2% kaikista mudien näyttelykäynneistä. Yleisin hylkäyksen syy on ollut liian suuri koko.

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	Yhteensä
Pentuluokka 7-9 kk*	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
Junioriluokka	303 tulosta	89 tulosta	12 tulosta	7 tulosta	4 tulosta	7 tulosta	422 tulosta
Nuorten luokka	195 tulosta	45 tulosta	9 tulosta	1 tulosta	4 tulosta	4 tulosta	258 tulosta
Avoin luokka	258 tulosta	104 tulosta	15 tulosta	1 tulosta	1 tulosta	4 tulosta	383 tulosta
Käyttöluokka	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta
Valioluokka	268 tulosta	23 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	2 tulosta	295 tulosta
Veteraaniluokka	175 tulosta	17 tulosta	2 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	0 tulosta	194 tulosta
Yhteensä	1199 tulosta	278 tulosta	40 tulosta	9 tulosta	9 tulosta	17 tulosta	1552 tulosta

*Pentuluokan näyttelykäynnit eivät näy tilastossa, koska niissä ei jaeta laatuarvostelua.

Taulukko 18. Mudien näyttelykäynnit ja tulokset Suomessa vuosina 2012 - 2021. Lähde: KoiraNet, 3/2022

Rodun koirien jalostustarkastukset

Vuosina 2012 - 2021 jalostustarkastuksia järjestettiin kolme: 2014 Hyvinkäällä (Maija Mäkinen), 2015 Turussa (Harry Tast), 2017 Helsingissä (Harry Tast). Tarkastuksiin osallistui vain kourallinen mudeja.

Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus

Mudin käyttötarkoituksen kannalta tärkeimpiä rakenne- ja ulkomuoto-ominaisuuksia ovat monipuoliselle paimenkoiralle sopiva koko ja riittävä fyysinen kestävyys sekä turkki, jonka vahvuus mahdollistaa ulkona työskentelyn huonollakin säällä. Mudi on ennen kaikkea työkoirarotu, jonka täytyy pystyä fyysisesti vaativiin, pitkäkestoiinkin suorituksiin. Kasvattajien tulee arvioida koiran jalostuskelpoisuutta suhteessa mudin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Tällöin tehokkaan liikkumisen mahdollistavat rakenteelliset ominaisuudet on syytä asettaa tärkeämmälle sijalle kuin pelkästään ulkonäölliset tekijät. Jalostuksessa kuitenkin pyritään rotumääritelmän mukaiseen mudiin.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Mudien ulkomuoto ei ole vakiintunut Suomessa, eikä maailmalla. Yleisimpiä poikkeamia rotumääritelmästä ovat suuret kokovaihtelut, heterogeenisestä kannasta johtuva epäyhtenäinen tyyppi, väärä korvien asento sekä värvirheet.

Mudeilla esiintyy erityyppisiä päitä, mm. ”omenapäätä”, jossa otsapenger on korostunut. Tällaista päätä tulee välttää, kuten myös muita kääpiökasvuisuuteen viittaavia piirteitä rakenteessa. Korviin on kiinnitettävä huomiota, sillä taittokorvaisia mudeja esiintyy.

Mudikannassa esiintyy luonnontöpöhäntäisiä koiria. Luonnontöpöhäntäisen koiran hännän pituus voi vaihdella lähes täyspitkistä hyvin lyhyeen. Mudin luonnontöpö on periytymiseltään autosomaali dominantti, jolloin toisen vanhemman on oltava lyhyhäntäinen, jotta ominaisuutta esiintyisi pennuilla (luonnontöpö x pitkähäntäinen-yhdistelmästä tilastollisesti 50% pennuista on luonnontöpöjä ja 50% pitkähäntäisiä).

Rodussa esiintyy dominoiva merlevärikuvio. Merlen koiran jälkeläisistä laskennallisesti puolet on väriltään merlejä. Kahta merleä ei saa yhdistää, sillä tällaisesta yhdistelmästä syntyvistä pennuista osa on homotsygootteja merlegeenin suhteen. Osa homotsygootti-merleistä kärsii esim. eristeisistä silmä- ja kuulo-ongelmista, jonka vuoksi merle x merle -yhdistelmät on kielletty. Merlen suhteen suositellaan välttämään merle x valkoinen ja merle x fakó -yhdistelmiä, jos valkoisen tai fakón koiran toinen vanhemmista on merle. Merlekuvio ei tule näkyviin koirilla, joilla ei ole turkissaan tummaa pigmenttiä, jolloin on mahdollista, että valkoinen tai fakó koiraa on nk. piilo-merle. Nykyään on tarjolla geenitestejä merlegeenin todentamiseen. Suositeltavaa olisi geenitestata mahdolliset piilomerlet ennen jalostuskäyttöä, erityisesti mikäli niitä ollaan yhdistämässä riskiväriin.

Hajatapauksina esiintyy purentavikoja ja hammaspuutoksia. Purentavikaisia koiria ei tule käyttää jalostukseen. Koiraa, jolta puuttuu enemmän kuin kaksi P1-hammasta, ei tule käyttää jalostukseen.

5. YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

Rodun edellisen jalostuksen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Rodun edellinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa vuosina 2018 - 2022.

Rodun ensimmäisen tavoiteohjelman voimassaolokausi

Rodun ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma oli voimassa vuosina 2006 - 2013.

Edelliseen tavoiteohjelmaan kirjatut jalostustavoitteet sekä niiden toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
Luonne Rodun säilyminen monikäyttöisenä työkoirarotuna. Arkuuden välttäminen, koulutettavuuden ja paimennusominaisuuksien säilyttäminen. Nykyisen käyttötarkoituksen ja asuin ympäristön huomioiminen, avoimuuden ja hyvähermoisuuden suosiminen.	Unkarinpaimenkoirat ry sekä Suomen Mudi yhdistys – SUMU ry ovat järjestäneet luonnetestejä, joissa on testattu mudeja. Suositellaan, että jalostukseen käytettävällä koiralla on tulos luonnetestistä tai MH-kuvauksesta. Kahta koiraa, joilla on sama puute tai heikkous luonteessaan, ei tule yhdistää.	Mudi hankitaan edelleen usein harrastuskoiraksi. Mudeilla on runsaasti koekäyntejä monissa eri lajeissa.
Terveys Lonkkanivelen kasvuhäiriön suhteen tilanteen tulee pysyä	PEVISA-ohjeeseen kuuluvat lonkkaniveltutkimus väh. 12 kk iässä, raja-arvo C, sekä	Lonkkaniveldysplasia Lonkiltaan tutkittujen mudien

vähintään ennallaan. Polvi- ja silmätutkimuksien jatkaminen, terveystilanteen kartoittaminen.	polvinivel- ja silmätutkimus. Lonkkanivelten suhteen suositellaan vain seuraavia yhdistelmiä: A-A, A-B, B-B, A-C. Polvinivelten osalta suositellaan vain seuraavia yhdistelmiä: 0-0, 0-1. Silmien suhteen suositellaan, että koiraa, jolla on diagnosoitu HC, PRA, RD tai muu sokeuttava silmäsairaus, ei saa käyttää jalostukseen.	osuus kannasta kasvaa tasaisesti, dysplasian osuus on pysynyt pitkällä aikavälillä samana, mutta noussut hieman edelliseen tarkastelujaksoon (2005 – 2011) verrattuna. Patellaluksaatio Tutkittujen koirien osuus kannasta on kasvanut, patellaluksaation osuus tutkituissa on noussut aavistuksen edelliseen tarkastelujaksoon (2002 – 2011) Silmäsairaudet Tutkittujen koirien osuus kannassa on kasvanut, terveiden prosentuaalinen osuus pysynyt lähes samana.
Ulkomuoto Rodun ulkomuodon säilyminen käyttötarkoituksen mukaisena. Vältetään ääripäitä koon ja luuston vahvuuden osalta. Kiinnitetään huomiota liian suoriin etu- ja takakulmauksiin. Turkin säilyminen säänkestävänä ja helppohoitoisena. Ulkomuodon ei tule olla merkitsevin asia jalostuspareja valitessa. Pyritään välttämään yhdistämästä kahta yksilöä, joilla on sama ulkomuotovirhe, kuitenkin suhteuttaen virhe sen vakavuuteen.	Ei suositella yhdistämään kahta jalostuskoiraa, joilla on sama ulkomuotovirhe. Rotujärjestö järjestää tuomarikoulutusta, sekä julkaisee tuomarikoulutusmateriaalia. Vuosittain rotujärjestö järjestää erikoisnäyttelyn, johon toivotaan runsasta osanottoa. Rotujärjestö järjestää myös jalostustarkastuksia. Suosittelaa, että jalostukseen käytettävän koiran tulee olla jalostustarkastettu tai palkittu 2x vähintään arvosanalla ”hyvä” (H).	
Populaation kokonaistila ja rakenne Laajemman geenipohjan käyttö	Rotujärjestö ja rotuyhdistys suosittelvat jalostukseen yksilöitä, joilla ei ennestään ole	Ennen ko. JTO:ta tehollisen populaation osuus ihannepopulaatiosta on käynyt

jalostuksessa, kotimaisten koirien käytön huomioiminen.	jälkeläisiä. Kannustetaan kotimaisia koiria osallistumaan terveystutkimuksiin, jalostustarkastuksiin, kokeisiin ja näyttelyihin.	alle 60%ssa, mutta kyseisen JTO:n viimeisinä vuosina vakiintunut yli 80%iin.
Yksittäisten jalostuskoirien liiallisen käytön välttäminen.		Suomessa syntyvien mudien keskimääräinen sukusiitosprosentti on laskussa.
Harkittu jalostustyö, jonka tuloksia seurataan.		Mudeja tuodaan ulkomailta edelleen ahkerasti, mutta kaikki tuonnit eivät välttämättä laajenna jalostuspohjaa.

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Jalostuksen ulkopuolelle jäi edellisen jalostuksen tavoiteohjelman ja PEVISAn aikana lonkkanivelten osalta 6% prosenttia tutkituista koirista (tulos D tai E). Polvinivelten osalta vastaava osuus on 3% (tulos 2, 3 tai 4).

Jalostussuositusten ja PEVISAn ajantasaisuuden arviointi

Mudin jalostussuositukset ja PEVISA ovat nykyisellään ajantasaiset. Raja-arvoja ei tule muuttaa nykyisestään. Mudinomistajat tutkituttavat koiriaan verrattain ahkerasti ja tähän heitä tulee kannustaa jatkossakin.

6. JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

6.1 Jalostuksen tavoitteet

Jalostuspohja

Rodun jalostuspohja Suomessa ei saa kaventua entisestään. Geenien katoamisen estämiseksi on tehtävä aktiivisesti töitä, jotta mahdollisimman suurta osaa PEVISA:n ja JTO:n ehdot täyttävistä koirista käytettäisiin jalostukseen niin, että yhdistelmät olisivat mahdollisimman vaihtelevia.

Käyttäytyminen ja luonne

Mudi tulee säilyttää monikäyttöisenä työkoirarotuna, joka on rohkea, eloisa, oppivainen, valpas, työintoinen ja sopeutuvainen. Mudi ei saa olla arka. Epävarma ja arka käytös tulee erottaa joillakin yksilöillä esiintyvistä lievästä pidättyväisyydestä vieraita ihmisiä kohtaan. Jalostuksessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että mudin paimennusvietti ja koulutettavuus paimenkoiraksi säilyvät. Kahta koiraa, joilla on sama virhe luonteessaan, ei tule yhdistää.

Mudin jalostuksessa tulee huomioida sen nykyinen käyttötarkoitus. Mudi ei ole enää syrjäisten maatilojen koira, jolta voi odottaa epäluuloista suhtautumista vieraisiin ihmisiin, vaan se on ennen kaikkea harrastus- ja seurakoira, jonka tulee olla avoin ja hyväntahtoinen, toimintakykyinen, hyvähermoinen, reipas ja itsevarma.

Käyttöominaisuudet

Mudiharrastajat ja -kasvattajat kiinnittävät huomiota mudien luonteisiin, ja mudeja luonnetestataan kohtuullisen paljon. Suuri osa pennuista päätyy harrastaviin koteihin, joten tulevaisuudessakin mudien luonteet tulevat olemaan monipuolisesti eri harrastuslajeihin soveltuvia. Suomessa, muissa

Pohjoismaissa, Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa mudi on löytänyt jalansijaa monipuolisena harrastus- ja seurakoirana. Mudi sopii kokonsa, rakenteensa ja luonteensa puolesta erinomaisesti erilaisiin harrastuksiin, kuten agilityyn, koiratanssiin, tottelevaisuuskokeisiin rally-tokoon, palvelus- ja pelastuskoiralajeihin sekä erilaisiin jäljestyslajeihin, ja näiden lajien harrastus tulee lisääntymään.

Menestys varsinkin agilityssa lisää rodun kysyntää harrastuskoiriksi. Suurimmalla osalla mudeista on hyvä paimennusvietti, ja niillä on paimenkoiralta vaadittava koulutettavuus. Paimennusharrastus ja koirien käyttö maatilojen työtehtävissä tulevat lisääntymään. Tulevaisuudessa pyritään rotujärjestön taholta lisäämään paimennustaipumuksen testaamista, joka auttaa säilyttämään rodun paimennusominaisuudet.

Terveys ja lisääntyminen

Rodun terveydentilan tulee säilyä lonkkadysplasian osalta vähintään nykyisellään. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni yksilö kuvattaisiin, käytetään sitä jalostukseen tai ei. D- ja E- lonkkaisten tulee pysyä edelleen hajatapauksina. Silmätutkimuksen suorittaminen on suositeltavaa myös niille koirille, joita ei aiota käyttää jalostukseen, jotta silmäsairauksien tilanne saataisiin kartoitettua. Jalostuskoiria, joilla on löytynyt huomautettavaa silmistä (esimerkiksi distichiasis, PPM) tulisi käyttää jalostukseen vain terveysilmäisten koirien kanssa. Polvitutkimuksissa mudit on todettu pääosin terveiksi, mutta suositellaan edelleen mahdollisimman usean yksilön tutkimista. Tavoitteena on kartoittaa rotumme terveydentilaa myös muiden sairauksien osalta.

Alkukantaisena rotuna mudin lisääntyminen ja pentujen hoito sujuvat pääsääntöisesti ongelmitta, eikä mudi tarvitse voimakasta ihmisen tukea näissä asioissa. Mudin liioittelematon rakenne ei vaikeuta sen lisääntymistä mitenkään. Näiden asioiden tulee säilyä jatkossakin, jalostukseen ei suositella käytettävän koiria, joilla on vaikeuksia astutusvaiheessa, tiinehtymisessä tai pentujen hoivaamisessa.

Ulkomuoto

Paimenkoiramaisuuden pitää näkyä mudin olemuksessa. Rungon pituus on vain hieman enemmän kuin säkäkorkeus, varottava liiallista neliömäisyyttä tai liian pitkää runkoa. Koon ja luuston vahvuuden osalta tulisi välttää ääripäitä. Jalostukseen käytettävältä mudilta saa puuttua korkeintaan kaksi P1-välihammasta. Unkarissa mudien hännät on aiemmin pääosin typistetty. Hännän kantoasento ei ole vielä vakiintunut, joten häntään ei saa jalostuksessa kiinnittää liikaa huomiota.

Päänmuodoissa esiintyy vaihtelua; on varottava liian pyöreää kalloa (ns. omenapää), voimakasta otsapengertä ja liian lyhyttä kuono-osaa. Liian suoriin etu- ja takaosiin on kiinnitettävä huomiota sekä löysiin, ulkoneviin kynärpäihin. Mudin tulee pystyä liikkumaan vaivatta ja nopeasti, liikkeen tulee olla paimenkoiramaista. Pehmeitä ja puolipystyjä, pyöreäkarkisia tai sisäpuolelta karvattomia korvia esiintyy. Korviin on kiinnitettävä huomiota niin, että jalostusparina ei käytetä kahta pehmeäkorvaista koiraa. Silmien väriin, muotoon ja kokoon tulee kiinnittää huomiota. Varottava jalostamasta turkista liian pehmeää tai runsasta; turkin tulee olla säänkestävä ja helppohoitoinen. Mudi ei ole turkkirotu, eikä sen kohdalla tule tavoitella mahdollisimman näyttävää turkkia.

Kaiken kaikkiaan mudi on rotuna edelleen heterogeeninen työkoira, ja rodun kotimaassakin on paljon koko- ja tyyppivaihtelua. Ulkomuodon ei tule olla merkitsevin asia jalostuspareja valitessa. Pyritään välttämään yhdistämästä kahta yksilöä, joilla on sama ulkomuotovirhe, kuitenkin suhteuttaen virhe sen vakavuuteen. Selkeiden rakennevirheiden, kuten vääränlaisten kulmausten, raajojen asennon tai virheellisten liikkeiden tulee painaa jalostusvalinnoissa merkittävästi enemmän, kuin kosmeettisten virheiden, kuten silmien muodon, värin tai hännän asennon.

Mudi on säilynyt satoja vuosia oman näköisensä liioittelemattomana peruskoirana, jonka ulkomuodossa ei ole mitään yliampuvaa. Mudin terve rakenne tekee koirasta hyvän ja kestävän harrastuskoiran. Mudin säänkestävä turkki tekee rodusta suomalaiseen ilmastoon sopivan. Tulevaisuudessakin rodun ulkomuoto säilyy käyttötarkoituksen mukaisena.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

JALOSTUSOHJESÄÄNTÖ Yleiset vaatimukset

- Jalostukseen käytettävän koiran alaikäraja on 24 kk eli kaksi (2) vuotta. Nartun täytettyä kahdeksan (8) vuotta on sen jalostukseen käyttöä tarkoin harkittava.
 - Jalostukseen käytettävän koiran pitää olla joko hyväksytysti jalostustarkastettu tai palkittu virallisessa näyttelyssä kaksi kertaa vähintään arvosanalla ”hyvä” (H) kahdella eri tuomarilla. Toisen arvostelun pitää olla avoimesta tai käyttöluokasta koiran täytettyä 24 kk.
 - Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla virallisesti lonkkakuvattu, raja-arvo C. Suositellaan vain seuraavia yhdistelmiä: A-A, A-B, B-B, A-C.
 - Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla virallisesti polvitutkittu, raja-arvo 1. Suositellaan vain seuraavia yhdistelmiä: 0-0, 0-1.
 - Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla virallisesti silmätarkastettu. Koiraa, jolla on diagnosoitu HC, PRA, RD tai muu sokeuttava silmäsairaus, ei saa käyttää jalostukseen.
 - Suositellaan, että jalostukseen käytettävällä koiralla on tulos luonnetestistä tai MH-kokeesta.
 - Kahta blue merle -väristä koiraa ei saa yhdistää. Blue merleä ei suositella yhdistämään valkoiseen tai kellanruskeaan, jos vaalean koiran toinen vanhemmista on blue merle tai vaalea. Suositellaan tarvittaessa käyttämään geenitestiä koirien merletekijän määrittämiseen.
 - Kahta luonnontöppöä ei saa yhdistää.
- Poikkeukset: Yllä oleviin voi hakea perusteltua poikkeusta rotujärjestöltä.

KASVATTAJAA, PENTUEITA JA MAKSUJA KOSKEVIA SUOSITUKSIA:

- Kasvattajan tulee olla SKL – FKK:n ja Unkarinpaimenkoirat ry:n jäsen.
- Kasvattajan tulee toimia kasvatustyössään SKL – FKK:n ja Unkarinpaimenkoirat ry:n sääntöjen mukaisesti.
- Kasvattajan tulee valita huolella pennuilleen vastuuntuntoiset ostajat sekä seurata aktiivisesti kasvattamiensa pentujen kehitystä ja hyvinvointia.

Suositus yksittäisen koiran maksimijälkeläismäärälle

Urokselle jälkeläismääräksi suositellaan kaksi pentuetta tai kahdeksan pentua, nartulle kahta pentuetta tai 12 pentua.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

- Rotujärjestö suosittelee, että jalostukseen käytettävät koirat ovat yli 3-vuotiaita.
- Rotujärjestö suosittelee, että uusintayhdistelmiä ei tehdä.
- Rotujärjestö kannustaa tuomaan ulkomailta koiria, jotka edustavat muita kuin Suomessa vahvasti edustettuina olevia sukuja.
- Rotujärjestö suosittelee, että jalostuskoiralla tulee olla suoritettuna LT, MH tai käyttäytymisen jalostustarkastus. Yhdistys järjestää tai osallistuu luonnetestin, MH-luonnekuvauksen tai käyttäytymisen jalostustarkastuksen järjestämiseen. Luonnetestien ja MH-kvausten tuloksia seurataan ihanneprofiileihin verraten.

- Ihanneprofiilien laatiminen MH-luonnekuvaukselle ja käyttäytymisen sekä ulkomuodon jalostustarkastuksille.
- PEVISA-ehtojen säilyttäminen ennallaan.
- Kasvattajien ja ulkomuototuomarien kouluttaminen.
- Tiedon kerääminen ja jakaminen rodun ominaisuuksista, tilasta, jalostustavoitteista ja jalostussuosituksista.
- Yhteistyö ulkomaille sekä kotimaassa.

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Rodun jalostuksen suurimmat uhat ja mahdollisuudet

Uhat

Tuonneista huolimatta kohtalaisen kapea jalostuspohja.

Mudeilla esiintyy myös sairauksia, joita ei voida vastustaa PEVISA:n avulla, esimerkiksi atopiat, allergiat, epilepsia, BDS ja autoimmuunisairaudet.

Edelleen suuri osa kannasta jää jalostuskäytön ulkopuolelle, vaikka täyttää PEVISA-vaatimukset.

B/R-rekisteröidyt koirat, jotka ovat rekisteröityjen mudien jälkeläisiä, eivät todellisuudessa tuo uusia geenejä rotuun.

Mudin kasvava suosio voi johtaa harkitsemattomiin jalostusvalintoihin.

Jalostusta alkavat ohjata markkinavoimat: pyritään tuottamaan medikokoisia mudeja agilityharrastajille.

Keskitytään toissijaisten ulkomuotoseikkojen, esimerkiksi värin jalostukseen. Tietystä väristä tulee muoti-ilmiö.

Merleväri ja hännän töpögeeni ovat kahdentuneina letaaleja. Näiden ominaisuuksien yleistyminen mudikannassa vähentää jalostukseen soveltuvien yhdistelmien määrää.

Mahdollisuudet

Tehollinen populaatio kasvaa ja jalostusvalinnat helpottuvat.

Sukusiitosaste pysyy nykyisellä tasolla tai pienenee.

Ihmiset kiinnostuvat mudista terveenä, helppohoitoisena ja pitkäikäisenä rotuna, joka sopii monipuoliseen harrastamiseen.

Rotu löydetään maatilojen paimen- ja yleistyökoiraksi sekä erilaisiin hajuntunnistustehtäviin.

Rotu löydetään viranomaisten työkoiraksi, esim. huume- ja konttikoiraksi.

R-rekisteri mahdollistaa geenipoolin laajentamisen.

Varautuminen ongelmiin

Yksittäisten yhdistelmien sukusiitoskertoimet tulee pitää mahdollisimman matalina ja koko kannan sukusiitoskertoimen suunnan kehitystä tulee seurata. Keinoja jo syntyneen sukusiitoksen purkamiseen, populaation sukusiitoskertoimen nousun hidastamiseen ja geenipohjan laajentamiseen ovat mm. harvinaistuvien linjojen elvyttäminen sekä maatiaiskannasta rotuun otettujen koirien harittu jalostuskäyttö.

Mahdollisimman useita eri yksilöitä tulee käyttää jalostukseen mahdollisimman tasaisesti, välttämättä tilannetta, jossa liian suuri osa syntyvistä pennuista on yksittäisen jalostuskoiran jälkeläisiä. Mudikanta on maailmanlaajuisesti pieni, joten on tärkeää lisätä mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä niihin maihin, joissa rotua harrastetaan. Eri sukuisten jalostuskoirien tuonti on jatkossakin välttämätöntä. Mahdollisuuksien mukaan tulisi harkita ulkomaisten jalostuskoirien käyttöä.

Maatiaiskantaisten koirien käyttö tuo tervetullutta lisää geenipohjaan, vaikkakin osa rotuun otetuista

koirista saattaa olla rekisteröityjen mudien jälkeläisiä. Kasvattajien tulee selvittää tarkkaan myös maatiaiskantaisten koirien taustat.

Pienessä populaatiossa samaa jalostusyhdistelmää ei suositella toistettavaksi tarpeettomasti. Pentueen voi uusia esimerkiksi, jos pentueessa on ollut enintään kolme pentua.

Jalostuksessa tulisi käyttää keskitasoisia tai sitä parempia koiria ja yhdistelmää suunniteltaessa tulee huomioida yksilöiden rodunomaisuus luonteen, tyyppin ja rakenteen sekä perinnöllisten sairauksien osalta. On kuitenkin vältettävä kiinnittämästä liikaa huomiota yksittäisiin kriteereihin ja pyrittävä tarkastelemaan kokonaisuuksia. Jalostusyhdistelmää suunniteltaessa tulisi valita yksilöt, jotka täydentävät toisiaan siten, ettei molemmilla yksilöillä ole samaa virhettä.

Lisätään rodun kasvattajien ja harrastajien välistä yhteistyötä. Kasvutetaan koirakannan jalostukseen käytettävää osuutta. Yhteistyötä tulee lisätä Unkariin ja niihin maihin, joissa mudeja harrastetaan.

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2023	• Ohjataan omistajia ja kasvattajia vastaamaan Kennelliiton terveystarkastukseen ja rotujärjestön mahdollisesti järjestämiin muihin kyselyihin. • Luonnetesti • Koulutetaan rodulle ulkomuototuomareita. • Erikoisnäyttely
2024	• Ohjataan omistajia ja kasvattajia vastaamaan Kennelliiton terveystarkastukseen ja rotujärjestön mahdollisesti järjestämiin muihin kyselyihin. • Luonnetesti • Koulutetaan rodulle ulkomuototuomareita. • Erikoisnäyttely
2025	• Ohjataan omistajia ja kasvattajia vastaamaan Kennelliiton terveystarkastukseen ja rotujärjestön mahdollisesti järjestämiin muihin kyselyihin. • Luonnetesti • Koulutetaan rodulle ulkomuototuomareita. • Erikoisnäyttely
2026	• Ohjataan omistajia ja kasvattajia vastaamaan Kennelliiton terveystarkastukseen ja rotujärjestön mahdollisesti järjestämiin muihin kyselyihin.

	• Tehdään omistajille ja kasvattajille käytöskysely, jonka tuloksia hyödynnetään seuraavassa JTO:ssa. • Koulutetaan rodulle ulkomuototuomareita. • Erikoisnäyttely • Luonnetesti
2027	• Ohjataan omistajia ja kasvattajia vastaamaan Kennelliiton terveyskyselyyn ja rotujärjestön mahdollisesti järjestämiin muihin kyselyihin. • Luonnetesti • Koulutetaan rodulle ulkomuototuomareita. • Erikoisnäyttely. • Päivitetään rodun PEVISA ja jalostuksen tavoiteohjelma vuosille 2028 - 2032.

JTO:n ja PEVISAn vaikutuksen seuraaminen

Rotujärjestö ja sen jalostustoimikunta kerää tietoa mudien terveystilanteesta, luonteista, jalostuksesta ja harrastuskäytöstä Kennelliiton KoiraNetin avulla sekä mahdollisuuksien mukaan kyselyin.

Rotujärjestö ja sen jalostustoimikunta toimivat yhteistyössä mudin rotukerho Suomen Muidiyhdistys ry:n kanssa. Seurataan aktiivisesti tilastoitua tietoa jalostustietojärjestelmästä ja kannustetaan harrastajia tallentamaan mudien kuolinsyyt järjestelmään. Rotujärjestö toimii yhteistyössä kasvattajien ja harrastajien kanssa sekä kehittää yhteistyötä ulkomaisiin rotuyhdistyksiin.

7. LÄHTEET

FCI rotumääritelmä. Mudi. Viitattu 3/2022; <https://www.kennelliitto.fi/files/mudi-1>

Laitinen, Jonna. BDS eli sinisen koiran syndrooma (2010)

Laitinen, Jonna. Mudien epilepsia – taustat ja tulevaisuus (2011)

Lappalainen, Anu, (ELT. 2002)

Mudin jalostuksen tavoiteohjelma 2017. Viitattu 2-3/2022;

<https://jalostus.kennelliitto.fi/RotuPDF.ashx?R=238&T=2>

Mudin jalostuksen tavoiteohjelma 2012. Viitattu 2-3/2022;

<https://www.kennelliitto.fi/sites/default/files/attachments/jto/mudi.pdf>

Pongrácz, Péter Dr. erinäiset kirjoitukset paimennukseen liittyen, suomentanut Multamäki Terhi. Unkarinpaimenkoirat-lehti 1/2004. 2004.

Sundgren, P-E; Hirvensalo, Juhani. Lemmikkieläinten jalostus. 1993.

Suomen Kennelliitto. 2022. Viitattu 2-4/2022; <http://www.kennelliitto.fi>

Suomen Kennelliitto. Jalostustietojärjestelmä. 2022. Viitattu 2-3/2022;

<https://jalostus.kennelliitto.fi/frmEtusivu.aspx>

Suomen palveluskoiraliitto. Toimintakertomus 2020. Viitattu 4/2022;

https://www.palveluskoiraliitto.fi/media/spkl-tiedostot/spkl_toimintakertomus_2020_kokouksessa_hyvaksytty.pdf

Suomen palveluskoiraliitto. <https://www.palveluskoiraliitto.fi/>

Svenska Kennelklubben. Avelsdata. 2022. Viitattu 2-3/2022; <https://hundar.skk.se/avelsdata>

Vuosikirjat 2012 -2021, Unkarinpaimenkoirat ry. Viitattu 3/2022; <https://www.unkarinpaimenkoirat.fi/>